

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Differentiering av våld i nära relationer- en kvalitativ intervjustudie om ekonomiskt våld

Rahaf Syam

Dania El-Sakka

Kandidatuppsats (SOPB63)

VT 2024

Handledare: Norma Montesino

Abstract

Authors: Rahaf Syam and Dania El-Sakka

Title: Differentiation of intimate partner violence - a qualitative interview study on economic violence.

Supervisor: Norma Montesino

Assessor: Lars Harrysson

The purpose of this thesis was to investigate how financial violence is identified and to determine the measures taken by professionals working with financial assistance in social services, focused on financially abused women. In this thesis, a qualitative research approach was applied, where data is collected through semi-structured interviews with professionally active social workers within financial assistance at social services. The identification and recruitment of suitable interviewees was based on the usage of both convenience sampling and targeted selection.

In this thesis, the empirical material from the conducted interviews is analyzed in relation to the previous literature and research as well as the theoretical framework. The results of the thesis showed that, first of all, the financial violence is considered to be invisible for both the social workers and the abused women. The thesis revealed multiple criteria used by social workers to identify financial violence, for example, asking more open-ended questions about violence and conducting physical meetings with the couple as well as individual meetings. Secondly, the thesis identifies the measures taken by social workers in order to support the financially abused women. Such measures were, for instance, working closely with the social services' reception for violence in intimate relationships, provide the abused women with a pre-loaded card where the financial assistance is paid out. If the case considers an abused woman that chooses not to break up her relationship with the abuser, the social worker can take measures such as splitting up the household to minimize the risks and consequences of the financial violence. Lastly, the analysis of this thesis identified several shortcomings in how social workers within financial assistance handle financial violence. For instance, there are deficiencies in social services' knowledge, education and routines regarding this type of violence. Therefore, social services should maintain better routines to support social workers in their role and help the abused women by identifying financial violence and providing essential support.

Nyckelord: Våld i nära relationer, Ekonomiskt våld, Ekonomiskt bistånd, Socialtjänstens ansvar, ekonomisk utsatthet och våldsutsatta kvinnor.

Förord

Inledningsvis vill vi tacka varandra för ett givande samarbete. Vi har lärt oss mycket av att arbeta tillsammans. Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare, Norma Montesino, för vägledning, stöd och konstruktiv feedback. Vi vill även tacka alla intervjupersoner i studien som delade med sig av sin tid och erfarenheter. Slutligen riktas ett särskilt tack till våra familjer och vänner för ert tålamod och ert stöd under hela arbetets gång. Er uppmuntran har varit värdefull.

Rahaf Syam

Dania El-Sakka

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Problemformulering.....	1
1.2 Syfte.....	3
1.3 Frågeställningar.....	3
1.4 Avgränsning.....	3
2. Tidigare forskning.....	3
2.1 Ekonomiskt våld.....	4
2.2 Socialtjänstens ansvarsområden för våldsutsatta.....	6
2.3 Ekonomisk trygghet.....	8
2.4 Sammanfattning av tidigare forskning.....	9
3. Teoretisk referensram.....	9
3.1 Ekonomisk utsatthet.....	9
3.2 Erkännande.....	10
3.3 Empowerment.....	11
4. Metod.....	12
4.1 Metodval.....	13
4.2 Urval.....	13
4.3 Tillförlitlighet.....	15
4.3.1 Trovärdighet.....	15
4.3.2 Pålitlighet.....	15
4.3.3 Överförbarhet.....	16
4.3.4 Möjlighet att styrka och konfirmera.....	16
4.4 Tillvägagångssätt.....	17
4.4.1 Intervjuguide.....	17
4.4.2 Genomförande av intervjuer.....	17
4.4.3 Arbetsfördelning.....	18
4.5 Bearbetning och analys.....	18
4.6 Forskningsetiska övervägande.....	19
4.6.1 Informationskravet.....	19
4.6.2 Samtyckeskravet.....	19
4.6.3 Konfidentialitetskravet.....	20
4.6.4 Nyttjandekravet.....	20
5. Analys.....	21
5.1 Ekonomiskt våld inom ramen för ekonomiskt bistånd.....	21
5.1.1 Rutiner kring frågan om våld.....	24
5.1.2 Rutiner för att upptäcka ekonomiskt våld.....	26
5.2 Rutiner vid bedömning.....	27
5.2.1 Socialtjänstens krav.....	29
5.3 Åtgärder.....	30
6. Avslutande diskussion.....	32
6.1 Erkännande i socialtjänstens arbete.....	33
6.2 Vidare forskning.....	34
Referenslista.....	35
Bilagor.....	39
Bilaga 1: Informationsbrev.....	39
Bilaga 2: Samtyckesblankett.....	40
Bilaga 3: Intervjuguide.....	41

1. Inledning

Under vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU) fick en av oss möjligheten att praktisera på socialtjänsten, inom enheten för ekonomiskt bistånd. Under denna tid fångades vår uppmärksamhet av en fråga som ställdes under utredningen för att bevilja ekonomiskt bistånd. Frågan syftar till att upptäcka om den biståndssökande eller någon i dennes familj är ekonomiskt utsatt. Denna fråga, med sin känsloladdade innebörd och sin viktiga roll i socialtjänstens arbete, väckte vår nyfikenhet och gav oss nya insikter om komplexitet om fenomenet våld i nära relationer. Sedan 1990-talet har inflytandet från kvinnoorganisationer, experter och vissa regeringar börjat uppmärksamma mäns våld mot kvinnor (WHO, 2005). Idag är mäns våld mot kvinnor erkänt som ett allvarligt samhällsproblem, ett brott mot mänskliga rättigheter och som ett betydande folkhälsoproblem. Drivkrafterna bakom mäns utövande av våld i nära relationer är flera, där en av dem kan vara behovet av makt- och kontroll över kvinnans liv. Offrets beteende och handlingsfrihet kontrolleras genom fysisk, psykisk, sexuell, ekonomiskt och materiellt våld. Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, (2023) förklarar att den vanligaste form av våld, utövas mot kvinnor som har ett emotionellt band till våldsutövaren. Vårt intresse riktas mer specifikt mot ekonomiskt våld i nära relationer som drabbar kvinnor.

1.1 Problemformulering

Våld i nära relationer är en utbredd och komplex problematik som fortfarande utgör en betydande utmaning i samhället, trots ökad medvetenhet och strängare lagstiftning. Våldet kännetecknas av dess förekomst inom privata sfärer, vilket ofta resulterar i att offret lider i tystnad. Denna typ av våld kan uttrycka sig i olika former, vilket är fysiskt, psykiskt, sexuellt samt ekonomiskt, vilket försvårar upptäckten av problemets omfattning. Våldsutövare strävar efter att kontrollera och utöva makt över offret genom ett systematiskt bruk av olika former av våld och hot (NCK, 2023). Enligt Världshälsoorganisationen (WHO, 2005) betraktas våldet mot kvinnor som ett brott mot grundläggande mänskliga rättigheter. Denna syn delas av Socialstyrelsen (2023), vilket betonar att utsatta kvinnor betraktas som offer för brott och är i behov av stöd och skydd (s.18). Vidare fastställer Socialstyrelsen (2021) att det är en del av socialtjänstens uppdrag att upptäcka våldsutsatthet och erbjuda stöd till de drabbade. Trots

detta betraktas vissa handlingar av våld, såsom ekonomiskt utnyttjande, försummelse samt isolering från sociala nätverk, inte som brott enligt lagstiftningen. Även om uppmärksamheten kring mäns våld mot kvinnor har ökat under de senaste årtionde, har fokus huvudsakligen legat på de tre första formerna fysiskt-, sexuellt- och psykiskt våld, medan ekonomiskt våld förblir relativt underforskat (s.61–62).

Fysiskt våld inom våld i nära relationer innebär en medveten och riktad aggression mot den utsatta parten, ofta riktad mot kroppsdelar som är svåra att upptäcka för omgivningen. Psykiskt våld uttrycker sig genom isolering, emotionell utpressning och skambeläggning. Våldsutövare innehar ofta ett växlande beteende, där perioder av varm och kärleksfull uppmärksamhet följs av våldsamt. Denna dynamik stärker det känslomässiga bandet till våldsutövaren samtidigt som den utsattes självkänsla undermineras, vilket kan resultera i svårigheter att bryta sig loss från relationen. Sexuellt våld innefattar allt från beröring till sex utan samtycke samt utsatthet för sexuella handlingar såsom fotografering, mot den drabbades vilja. Sexuellt våld kan förekomma i samband med fysisk misshandel, vilket skapar förvirring kring gränserna mellan övergrepp och frivillig sex, där den våldsutsatta kan tvingas att vara sexuellt tillgänglig för att inte riskera att utsättas för andra typer av våld (NCK, 2023). Ekonomiskt våld är ett område som i stor utsträckning förblir outforskat och vanligtvis sammanlänkas med andra former av våld i nära relationer. Den kan förekomma för sig själv som en form av våld och kan även uppträda som en konsekvens av andra typer av våld (Jämställdhetsmyndigheten, 2023). Våldet kännetecknas av bland annat skadegörelse av möbler eller den enskildes personliga tillhörigheter i hemmet. Offret kan även tvingas att förstöra ägodelar som har en personlig betydelse. Skulder, begränsade tillgångar och dålig arbetsposition är andra kännetecken av våldet. Detta är ett sätt för våldsutövare att ta kontroll och göra det svårare att lämna relationen, vilket resulterar i att offret förblir ekonomiskt beroende av våldsutövare (Socialstyrelsen, 2023; NCK, 2023).

En stabil ekonomisk situation underlättar den våldsutsattas möjlighet att lämna relationen, vilket gör ekonomiskt våld till en central komponent för våldsutövare. Ekonomiskt våld består av olika former såsom ekonomisk kontroll, utnyttjande, sabotage av anställning och ekonomisk exploatering. Denna typ av våld utgör en av de osynliga aspekterna av våld i nära relationer och därmed är kunskapsbildning av högsta vikt. Genom att öka medvetenheten kring ämnet kan den utsatta och deras närstående identifiera situationen och söka hjälp. Vidare kan spridningen av kunskap möjliggöra för arbetsgivare och yrkesverksamma att bemöta våldsutsatta på ett mer adekvat sätt och utveckla relevanta stödåtgärder

(Jämställdhetsmyndigheten, 2023). Uppmärksamheten kring våld i nära relationer bör vara jämnt fördelad mellan fysiskt-, psykiskt-, sexuellt- och ekonomiskt våld. Att ekonomiskt våld fortfarande är ett relativt förbiset område, trots dess potential att ge upphov till långsiktiga konsekvenser för våldsutsatta kvinnor, utgör en del av motiven bakom vår studie. Det är en mänsklig rättighet för kvinnor att leva ett fullvärdigt liv och erhålla nödvändig ekonomiskt stöd för att kunna delta i samhället fullständigt efter att ha lämnat en våldsam relation. Undersökningens frågeställningar besvaras genom en kvalitativ intervjustudie med socialsekreterare på ekonomiskt bistånd. Kunskapen om komplexiteten inom våld i nära relationer är centralt för att kunna utföra ett professionellt socialt arbete.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur ekonomiskt våld identifieras och vilka åtgärder vidtas av yrkesverksamma på ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten.

1.3 Frågeställningar

- Vilka kriterier användes av yrkesverksamma på ekonomiskt bistånd för att identifiera ekonomiskt våld?
- Vilka åtgärder vidtas för att ekonomiskt stödja de våldsutsatta kvinnorna?

1.4 Avgränsning

Inom våld i nära relationer kan kvinnor, män och ickebinära agera som *våldsutövare* (NCK, 2023). Vi har dock valt att begränsa användningen av begreppet till att enbart referera till män, och när begreppen *offer* och *våldsutsatta* används avser vi enbart vuxna kvinnor. Det är viktigt att understryka att vår studie inte behandlar mäns våld generellt, utan är inriktad på att undersöka mäns ekonomiska våld mot kvinnor. Våld i nära relationer omfattar även barn som kan utsättas för våld i sina familjer och hemmiljö (NCK, 2023), vilket exkluderas från denna studie. Dessutom har vi valt att inte inkludera samkönade relationer och hedersrelaterat våld i studien. Anledningen till dessa avgränsningar är främst tidsbegränsningar som hindrar oss från att undersöka våld i nära relationer från flera perspektiv.

2. Tidigare forskning

Forskningen om våld i nära relationer är omfattande, i detta avsnitt avgränsar vi oss till forskning om ekonomiskt våld. Ekonomiskt våld är det övergripande temat, där ekonomiskt bistånd har en stor betydelse eftersom det är under utredning för att tilldela bistånd om våld

tas upp och ekonomisk trygghet lyfts. Tidigare forskningen består av vetenskapliga artiklar och inkluderar litteratur inom socialt arbete.

2.1 Ekonomiskt våld

Stylianou (2018) identifierar tre olika former av ekonomiskt våld: ekonomiskt övergrepp, ekonomiskt utnyttjande och anställningssabotage (s.2). Artikeln bygger på en litteraturstudie som undersöker olika metoder för att mäta ekonomisk exploatering och dess samband med våld i nära relationer. Studien belyser de konsekvenser som ekonomiskt våld kan ha på offrets psykiska hälsa och välbefinnande. Stylianou (2018) beskriver att ekonomiskt våld har traditionellt sett ofta inkluderats i definitionen av psykiskt våld. Trots detta förblir ekonomiskt våld en unik våldsförform eftersom den avviker från andra former av våld, särskilt från psykiskt våld (s.1–5). Författaren konstaterar att många beteenden relaterade till ekonomiskt våld är subtila och dolda, vilket kan göra dem obemärkta av offret eller förnekade som en form av våld (Stylianou 2018, s.17).

Sinisalo och Hällen (2018) definierar ekonomiskt våld som en form av psykiskt övergrepp som också kan ses som en mekanism för kontroll och tvång, särskilt utövat av en intim partner. Deras forskning presenterar flera exempel där kvinnor berättar om hur deras partners kontrollerar deras ekonomi, vilket omfattar både individuella och gemensamma tillgångar. Författarna förklarar att detta är en form av våld, som illustrerar en interaktiv relation mellan makt och kontroll, och som kan yttra sig genom en påtvingad skuldsättning eller manipulativ kontroll över bankkonton och finansiella transaktioner (s.39). I förhållande till Sinisalo och Hällen (2018) betraktar Ulmestig, Parsland och Panican (2021) ekonomiskt våld som en form av våld där våldsutövare använder olika strategier för att förhindra offrets ekonomiska självständighet. Detta görs genom en begränsning av offrets ekonomiska och sociala resurser, vilket innefattar isolering eller att ådra sig skulder i offrets namn (2021, s.106).

I en studie utförd av Eriksson och Ulmestig (2021), vilket grundar sig på en undersökning bestående av 19 intervjuer med kvinnor som överlevt våld i nära relationer. Studien syftar till att fördjupa förståelsen kring hur mäns våld mot kvinnor genererar komplexa behov och ekonomiska utmaningar för kvinnorna (s.626). Med utgångspunkt i intervjupersonernas erfarenheter beskriver författarna ekonomiskt våld som en strategi våldsutövaren använder, vilket manifesterar sig genom manipulation av kvinnans ekonomiska resurser och kontroll

över hennes ekonomi. Vidare lyfter Eriksson och Ulmestig (2021) fram att begränsningar i kvinnors tillgång till ekonomiska resurser samt otillfredsställda grundläggande behov utgör hinder som försvårar för våldsutsatta kvinnor att lämna eller bryta upp en våldsamt relation (s.627). Stylianou (2018) förklarar att en av de betydande konsekvenserna av ekonomiskt våld är etablerandet av ekonomiskt oberoende gentemot våldsutövaren. Vidare beskriver författaren en teknik, där våldsutövaren aktivt hindrar offret från att utbilda sig, arbeta och behålla en anställning. Det framkommer av flera intervjupersoner i artikeln att våldsutövaren kan fysiskt dyka upp på arbetsplatsen eller ringer upprepade telefonsamtal, vilket kan påverka offrets arbetssituation (s.2–4). Författaren menar att de ekonomiska svårigheter som dessa kvinnor ställs inför utgör en risk för att de återvänder till den våldsamma relationen (Stylianou 2018, s.18).

Eriksson och Ulmestig (2017) avser i sin artikel att fördjupa förståelsen av ekonomisk utsatthet bland överlevande kvinnor av våld i nära relationer och dess inverkan på socialt arbete inom ekonomiskt bistånd. Författarna använder sig av en kvalitativ metod i form av en intervjustudie som baseras på 13 kvinnor som har erfarenhet av våld i nära relationer. Artikeln bygger på teorin om erkännande. Den tidigare forskning som framställs i artikeln indikerar att kvinnor som har utsatts för våld i nära relationer oftast blir också offer för ekonomiskt våld. Våldet kan resultera i långvariga konsekvenser även efter att relationen avslutats (s. 567). Eriksson och Ulmestig (2017) drar slutsatsen att ekonomiska aspekter, under en längre tidsperiod, utgör ett betydande hinder för våldsutsatta kvinnors möjlighet att leva ett fullvärdigt liv.

I Haeslers litteraturstudie (2013) fokuserar på mäns våld mot kvinnor, beskriver författaren de ekonomiska utmaningar som våldsutsatta kvinnor bemöter och som tjänsteutövare bör vara väl medvetna om för att effektivt kunna stödja dessa kvinnor. (s.25). Den ekonomiska aspekten behandlar de ekonomiska svårigheter som våldsutsatta kvinnor står inför, oberoende av om de väljer att stanna kvar eller lämna den våldsamma relationen (Haesler 2013, s.27). Denna ekonomiska osäkerhet kan tvinga kvinnorna till olaglig verksamhet på grund av påtryckningar från sin partner. Detta innebär utmaningar för kvinnorna att lämna sin våldsutövare eller rapportera våldet, eftersom de riskerar att bli åtalade för relaterade brott. Dessutom krävs det ofta av dessa kvinnor att delta i arbetsrelaterade aktiviteter som en förutsättning för att erhålla bistånd. Författaren konstaterar att våldsutsatta kvinnor hanterar en rad komplexa aspekter, såsom fysiska hälsoproblem, ekonomiska svårigheter och

sociokulturella barriärer. Därför är det av yttersta vikt att tjänsteutövare är lyhörda för dessa problem och anpassar sina insatser efter kvinnornas specifika behov (Haeseler 2013, s.29–30).

2.2 Socialtjänstens ansvarsområden för våldsutsatta

Ekström (2019) undersöker socialtjänstens ansvar gentemot kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. Studien ämnar granska hur socialarbetare navigerar och förhandlar kring detta ansvar, i synnerhet när socialtjänstens möjligheter bedöms vara begränsande. Forskningen inkluderar 16 intervjuer med socialarbetare från 11 olika kommuner. För att belysa och förstå socialarbetarnas praktiska arbete bygger forskningen på Michael Lipskys teori om "gatubyråkrater". Författaren framhäver att det finns en variation i synen på socialtjänstens ansvar när det gäller att stödja kvinnor som utsatts för våld. Vissa av de intervjuade socialarbetare betonar att de tillhandahåller stöd till alla våldsutsatta kvinnor som är i behov av det, oavsett deras relation till våldsutövaren, vilket indikerar en anpassning till individuella behov. Däremot har andra socialarbetare begränsat vilka kvinnor som kan få stöd, vilket indikerar att de anpassar sig istället efter de tillgängliga resurserna inom deras befogenheter (Ekström 2019, s. 271). Författaren understryker vikten av att uppmärksamma de olika hinder som våldsutsatta kvinnor står inför när de söker stöd från socialtjänsten. Dessa kvinnor ofta har komplexa behov och därför svårigheter att be om hjälp samt identifiera sig som en del av målgruppen för socialtjänstens insatser (Ekström 2019, s. 272).

Ulmestig och Panican (2015) redogör att sedan 2001 har regeringen genom proposition 1997/98:55 genomfört en ändring i socialtjänstlagen (SFS 1980:620) för att klargöra kommunernas ansvar gentemot våldsutsatta kvinnor. Sedan 1998 har socialtjänsten formellt inneburit ett ansvar för att erbjuda stöd till våldsutsatta kvinnor i nära relationer. Det faller på socialnämndens ansvar att noggrant överväga och tillmötesgå de specifika behoven hos dessa kvinnor, eftersom de kan behöva hjälp och stöd för att förändra sin levnadssituation (s.328). Ekström (2019) specificerar detta ytterligare och menar att socialtjänstens ansvar är att erbjuda skydd, ekonomiskt bistånd och stödsamtal (s.279). I linje med detta refererar Ulmestig, Parsland och Panican (2021) till förarbeten till socialtjänstlagen (prop. 1996/97:124; prop. 2015/16:136), som definierar ekonomiskt bistånd som samhällets yttersta skyddsnät och ett tillfälligt stöd när andra ersättningar inte kan tillhandahålla en skälig levnadsnivå för individer (s.45). Dessutom redogör författarna för komplexiteten som kännetecknar handläggningen av ekonomiskt bistånd. Författarna tydliggör att

socialarbetarens bedömning av ekonomiskt bistånd utgår ifrån fler faktorer än enbart lagstiftningen och kommunala riktlinjer, vilket utgör betydande del av den professionella bedömningsprocessen. Denna process innebär också att socialarbetaren nyttjar sitt handlingsutrymme och anpassar sig efter klientens unika behov (Ulmestig, Parsland och Panican 2021, s.116). Vidare uppmärksammar författarna att skulder hos våldsutsatta kvinnor ofta faller utanför socialtjänstens ansvar. Följaktligen menar författarna att kvinnor skall hantera skulderna själva och utan socialtjänstens hjälp (Ulmestig, Parsland & Panican 2021, s.111). Ett annat viktigt perspektiv presenteras av Ekström (2018) som understryker vikten av detaljerad och omsorgsfull handläggning av dessa ärenden är således en viktig del av socialnämndens uppdrag (s.103). Vidare framhävs att lagstiftningen inte beordrar socialarbetare en specifik skyldighet att ställa frågor om våldsutsatthet. Detta betyder att beslutet om att inleda diskussioner kring våldsutsatthet ligger i socialarbetarnas egen bedömning, vilket understryker den professionella autonomins betydelse i sådana bedömningsprocesser (Ekström 2018, s.89). Samtidigt belyser Eriksson och Ulmestig (2017) en problematisk dimension av ekonomiskt bistånd, där dess tvetydighet kan bidra till att antingen motverka eller stödja kvinnor. Författarna menar att systemet är en del av problemet när socialarbetare utför hänsynslösa regeltolkningar (s. 576).

Socialtjänsten bör aktivt adressera frågan om våldsutsatta inom nära relationer, särskilt hos kvinnor som fortfarande befinner sig i en våldsam relation. Ett praktiskt exempel är vikten av att hålla separata möten med de inblandade parterna för att säkerställa att den våldsutsatta kvinnan ges möjlighet att berätta om sin situation utan rädsla eller påtryckningar (Sinsalo & Hällen, 2018, s.68). Författarna belyser de utmaningar som våldsutsatta kvinnor möter när de försöker dela med sig av sina erfarenheter. Författarna betonar att känslor av skuld och skam utgör ett betydande hinder för våldsutsatta kvinnor, vilket resulterar i att de sällan delar med sig av sina erfarenheter. Dessa kvinnor känner sig dock säkrare och mer benägna att öppna upp om sin utsatthet när frågan tas upp av socialarbetare (Sinisalo & Hällen 2018, s. 72). Vidare menar Sinisalo och Hällen (2018) samt Haesler (2013) att det är en avgörande betydelse att skapa en trygg miljö där den utsatta kvinnan känner sig trygg att dela sina erfarenheter med socialtjänsten. Genom individuella samtal med varje part kan socialtjänsten mer effektivt upptäcka och hantera våldet samt erbjuda lämpligt stöd och skydd (2018:68–72; 2013:27). Sinisalo och Hällen (2018) framhäver betydelsen av att våga ställa och bli tilldelad frågan om våldsutsatthet, särskilt för individer i nöd (s.61). Deras forskning pekar på att frågan om våldsutsatthet ofta upplevs som integritetskränkande och personlig av

socialarbetarna. En del av respondenterna påpekar att frågan kan potentiellt återuppväcka trauman hos klienterna och samtidigt generera motstånd och känslor av osäkerhet (Sinisalo & Hällén 2018, s.73). Däremot anser resterande respondenter att det är av yttersta vikt att ha tydliga rutiner, tillgång till resurser och adekvat kunskap om hur och när frågan om våldsutsatthet bör tas upp. I studien framkommer det att vissa respondenter anser att det tar tid att närma sig sådana frågor, särskilt om det är första gången klienten ställs inför frågorna. Respondenterna menar att det efterfrågas mer resurser från organisationen för att hantera våldsutsatta kvinnors respons och följa upp ärendet, särskilt vid synliga tecken på våldsutsatthet (Sinisalo & Hällén 2018, s.80–82). Detta framhävs delvis av Stylianou (2018) som menar att socialarbetare bör utbilda sig i hur man utforskar ekonomiskt våld, för att stödja våldsutsatta kvinnor efter att ha lämnat våldsamma relationer samt för att skydda de som förblir i våldsamma relationer (s.18).

2.3 Ekonomisk trygghet

Ulmestig, Parsland och Panican (2021) belyser ekonomisk trygghet och stabilitet som en kritisk faktor för kvinnor som önskar lämna våldsamma relationer. Författarna betonar vikten av att ekonomisk trygghet är avgörande för att främja kvinnors självständighet och deras förmåga att engagera sig i sociala relationer efter separationen (s.108). I linje med Ulmestig, Parsland och Panican (2021) diskuterar Haesler (2013) olika utmaningar som våldsutsatta kvinnor möter, särskilt ekonomiska hinder, vilka kan försvåra deras möjligheter att lämna våldsamma relationer. Författaren framhäver att ekonomisk otrygghet är ett hinder som förhindrar våldsutsatta kvinnor från att söka hjälp, vilket sätter dem i en tveksam position gällande beslutet att lämna en våldsam relation. Vidare tydliggör författaren även att låginkomst bland våldsutsatta kvinnor ofta hindrar dem från att ansöka om nödvändiga tjänster såsom medicinsk, psykologisk och ekonomiskt stöd (2013, s. 27).

Eriksson och Ulmestig (2017) påpekar att den ekonomiska osäkerheten, som ofta följer med avslutet av en våldsam relation, kan vara långvarig. Detta fenomen kan leda till de höga kostnaderna för skilsmässa, ackumulerade skulder men även svårigheter att behålla ett arbete till följd av den psykiska sårbarheten som hot och mentala hälsoproblem (s.561). I likhet med Haesler (2013) beskriver Eriksson och Ulmestig (2017) hur kvinnor som överlevt våld i nära relationer och inte erhåller tillräckligt ekonomiskt stöd, löper ökad risk att återvända till sina våldsutövare. Denna slutsats förstärks av de respondenterna i forskningen, vilka uttrycker att

avsaknaden av stöd, både ekonomiskt och känslomässigt, kan leda till återfall i våldsamma relationer (s.565). Författarna betonar även att kvinnor som har varit utsatta för våld i nära relationer drabbas av långsiktiga negativa socioekonomiska konsekvenser, vilket begränsar deras möjligheter att uppnå ekonomisk självständighet. Slutligen menar Eriksson och Ulmestig (2017) att deras forskning tydligt visar att en stabil ekonomisk situation underlättar avslutet av våldsamma relationer (s.561).

2.4 Sammanfattning av tidigare forskning

Avslutningsvis har tidigare forskning visat att ekonomiskt våld har en unik och dold form, som bidrar till att det skiljer sig från andra våldsformer och medför långsiktiga konsekvenser för den våldsutsatta. Socialtjänsten har ett ansvar att erbjuda stöd för våldsutsatta kvinnor för att återhämta sig, främja ett självständigt liv samt ta hänsyn till våldsutsatta kvinnors utmaningar och möjligheter. Ekonomisk trygghet är en avgörande faktor för kvinnornas självständighet och förmåga att lämna destruktiva relationer. Våldsutsatta kvinnors otrygga ekonomiska situation utgör ett hinder för dem att söka hjälp vilket kan resultera i att de inte erhåller stödet som behövs. Ekonomiskt bistånd utgör det yttersta skydds nätet för utsatta grupper där frågan om våld är väsentlig, eftersom det leder till att främja ett liv utan våld samt att den våldsutsatta kan identifiera sin situation och få det nödvändiga stödet.

3. Teoretisk referensram

Vid komplexa fenomen är det nödvändigt att se ett helhetsperspektiv och hur de olika delarna samspelar och påverkar varandra. Ekonomisk utsatthet är ett analytiskt begrepp som fångar komplexiteten i ekonomiskt våld. Begreppet används för att identifiera offrets ekonomiska situation och välbefinnande. Teorin om erkännande tillämpas för att analysera hur socialsekreterarna förhåller sig till de våldsutsattas situation och hur de arbetar med den hjälpsökande. Empowerment begreppet används för att analysera hur socialsekreterare skapar förutsättningar för att möjliggöra för den våldsutsatta som ansöker om ekonomiskt bistånd ska uppnå vissa mål.

3.1 Ekonomisk utsatthet

Ekonomisk utsatthet är att inneha en inkomst som inte är tillräcklig för basala levnadskostnader och här är kvinnor överrepresenterade. Ekonomisk utsatthet kan vara både

en orsak till och en konsekvens av ekonomiskt våld. Även om inte alla som lever i ekonomisk utsatthet nödvändigtvis har utsatts för våld, utgör våld en signifikant faktor som kan drabba de mest ekonomiskt utsatta kvinnorna. Genom ett strategiskt agerande berövar eller förstör våldsutövaren medvetet offrets ekonomiska resurser. Detta med anledning i att försvaga det ekonomiska oberoendet och därmed förblir offret ekonomiskt utsatt. Ekonomiskt våld fungerar således som ett verktyg för att kontrollera och destabilisera individers ekonomiska ställning (Young Håkansson, 2024, s. 27). Ett ytterligare verktyg som våldsutövaren använder för att upprätthålla kontroll över offret är hot. Detta tillvägagångssätt kan resultera i att kvinnor, även efter att ha lämnat en våldsam relation, fortsätter befinna sig i en situation av ekonomisk utsatthet. Följaktligen möter ekonomiskt utsatta kvinnor betydande utmaningar som kännetecknas av höga ekonomiska kostnader, ekonomisk förföljelse och hinder i att behålla en anställning eller svårigheter med integration på arbetsmarknaden. Denna realitet innebär att kvinnor, trots att de lämnat en våldsrelation, fortfarande kämpar med att återfå sin ekonomiska självständighet (Young Håkansson, 2024, s.5).

3.2 Erkännande

Axel Honneths teori om erkännande är grundad på principen att människor är beroende av att bli erkända av andra för att utveckla sin personliga identitet och etablera en positiv relation till sig själv (Honneth 2003. s.8). Detta erkännande, som Honneth (2003) menar är flerdimensionellt, möjliggör individens självförverkligande genom en interaktion med andra (s.9). Han menar att självförverkligande kan uppnås genom en tredimensionell modell bestående av rättsligt erkännande, kärlek och solidaritet. Genom en känslomässig, moralisk och juridisk integration i samhället kan individen uppnå sin identitet som helhet (s.89–91). Det rättsliga erkännandet innebär att individens frihet och lika rättigheter garanteras. Det omfattar även att omvärlden erkänner individens förmåga att bestämma och agera på egen hand samt respektera individens val. Detta kan i sin tur främja utvecklingen av individens självrespekt och upprätthållandet av sina rättigheter. Kärlekens aspekt av erkännande belyser individens känslomässiga behov som bör bekräftas av andra. Enligt Honneth (2003) uttrycks kärleken genom omsorg och uppskattning gentemot varandra inom en interaktiv relation som grundar sig på ett ömsesidigt erkännande (s.105–106). Solidaritet, som representerar en social uppskattning mellan människor, är grundläggande för individens självkänsla då den bygger på mottagandet av uppskattning från andra. De tre olika erkännande typer medför att individer utvecklar en positiv självrelation när de blir bekräftade och erkända från andra. Honneth

(2003) hävdar att alla typer av erkännande är avgörande för människor. I avsaknad av dessa former riskerar individen att förlora sitt värde, vilket kan komma att uttrycks genom negativa känslor (s.108). Honneth (2003) beskriver att på samma sätt som det existerar olika former av erkännande, förekommer även varierande typer av moraliskt kränkande missaktning som kan påverka individerna psykiskt (s.110). En form av moraliskt kränkande behandling är det fysiska berövandet, vilket innebär att individer fråntas sin känsla av trygghet genom att de utsätts för olika former av förakt. Den andra typen av moraliskt kränkande behandling består av att personens moraliska tillräknelighet misstas, vilket innebär att individers moraliska omdömesförmåga ifrågasätts. Den tredje typ av moraliskt kränkande behandling innebär att individers sociala värde underskattas av andra på grund av bristande respekt. Detta kan börja med försumbara handlingar, såsom att ignorera någon, och eskalera till mer allvarliga fall såsom grov stigmatisering. Slutligen hävdar Honneth (2003) att strukturen av sociala relationer och dess olika former av erkännande utgör grunden för både social rättvisa och individens egna erkännande (102–103).

Teorin om erkännande har en stor betydelse i vår studie om ekonomiskt våld. Erkännande belyser vikten av att samhället bör erkänna de utsatta grupperna för att främja rättvis behandling och tillgodose behoven hos de drabbade. Teorin är användbar för socialsekreterare i deras arbete med våldsutsatta kvinnor eftersom den möjliggör för socialsekreteraren att bekräfta kvinnans värde och bygga upp tillit med den utsatte. Dessutom används teorin för att belysa konsekvenserna av brist på erkännande av våldsutsatthet som kan drabba kvinnors värdighet och självbild.

3.3 Empowerment

Empowerment har sitt ursprung i det latinska ordet "*potere*", vilket översätts till "*egenmakt*". Begreppet betraktas vara både en process och ett mål för individen eller klientgruppen och inkluderar centrala aspekter såsom stolthet, makt, kontroll och självtillit. Empowerment framhäver en viktig dimension där individen strävar efter att utöva sin makt självständigt, utan att invänta tillåtelse av andra. Detta görs genom en process där individen utvecklar sin självbild, främjar sin egen självtillit och handlingskraft (Swärd och Starrin 2016, s.408). Författarna betonar empowerment betydelse inom socialt arbete genom att förklara hur begreppet bidrar till att förstå sociala problem, främja förändringar och fungera som ett verktyg för att identifiera utsatta grupper i samhället (Swärd och Starrin 2016, s.409–411). De förklarar att empowerment syftar till att stärka och öka makten samt självkänslan hos utsatta

och orättvist behandlade grupper. Det åligger socialarbetaren ett ansvar att tillhandahålla stöd och resurser samt företräda klienten i relation till andra myndigheter. Genom ett aktivt arbete från socialarbetare, där de tar initiativ att använda sina strategier och kunskaper för att identifiera och erkänna klienternas behov samt för att öka individens delaktighet i samhället, kan utsatta och orättvist behandlade klienter ta sig ut maktlösheten. En känsla av maktlöshet kan upplevas av individer i utsatthet vid interaktion med socialarbetare, vilket bidrar till att individen hamnar i ett socialt underläge. Det är av ytterst vikt att tillmötesgå klientens behov menar Swärd och Starrin (2016), då detta främjar klientens känsla av makt och välbefinnande (2016, s.412). Å andra sidan, framhäver Askheim och Starrin (2008) att socialarbetaren har en förpliktelse gentemot förvaltningen som hen representerar. I förhållande till detta, måste socialarbetaren förhålla sig till förvaltningens riktlinjer och normer, vilket ibland kan stå i motsättning till klientens önskemål och behov. Utmaningen för socialarbetaren ligger i att denne innehar en maktposition gentemot klienten och därmed måste följa lagar och riktlinjer samt lita på sin egen yrkesmässiga bedömning, även om det står i konflikt med klientens behov och mål. Författarna betonar vidare att detta utgör en av huvudorsakerna till den begränsade användningen av empowerment-begreppet inom socialt arbete (2008, s. 209).

Begreppet empowerment har länge använts inom socialt arbete och syftar till att förstärka statusen för enskilda individer eller klientgrupper inom samhället. Empowerment används för att analysera hur socialsekreterarna arbetar med den ekonomiska våldsutsatta kvinnan. Det handlar om hur socialsekreterarna återger kontrollen till kvinnorna och förbättra deras förmåga att bestämma över sitt liv och ekonomi. Empowerment används för att undersöka interventioner som kan erbjudas på socialtjänstens enhet, ekonomiskt bistånd, för att stärka offret och återfå ekonomiskt oberoende samt öka medvetenhet.

4. Metod

I följande avsnitt redogörs studiens metodiska överväganden. Detta inleds med att presentera studiens metodval samt en motivering bakom valet. Därefter beskrivs studiens datainsamling och urvalsprocess. Vidare redogör vi för vårt tillvägagångssätt för bearbetning och analys av det empiriska materialet. Slutligen kommer vi att föra en diskussion kring metodens tillförlitlighet samt hur vi har gått till väga för att uppfylla de etiska riktlinjerna.

4.1 Metodval

I studien tillämpas en kvalitativ forskningsansats, där datainsamling utförs genom intervjuer med professionellt verksamma socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd på socialtjänsten. Kvalitativa forskningsmetoden avser primärt att generera förståelse och djupare insikter i ett fenomenets innebörd samt bidra till teoretisk begreppsutveckling, i kontrast till kvantitativa forskningsansatser som fokuserar på kausala orsakssamband och förklaringar (Levin, 2008, s.38). Ahrne och Svensson (2022) förklarar att kvalitativ metod är ett samlingsbegrepp för metoder som grundar sig på intervjuer, observationer och dokumentanalyser (s.9). Kvalitativ forskning, genom användning av specifika metoder såsom intervjuer i detta sammanhang, möjliggör en detaljerad presentation och analys av empiriska data (Levin, 2008, s.37–38). Forskningsintervjuer är en metod som inte enbart samlar in kunskaper utan även fångar individens känslor och upplevelser (Ahrne & Eriksson-Zetterquist, 2022, s. 56), vilket är särskilt relevant för de frågeställningar denna studie avser att undersöka. En kvantitativ forskningsmetod möjliggör en större generaliserbarhet i studier (Bryman 2018, s.198). Kvalitativ forskningsmetod ger dock ett mer detaljerat och djupgående svar vid forskning samt förståelse av komplexa sociala fenomen, som i detta fall är ekonomiskt våld (Bryman 2018, s. 468).

Som intervjumetod används semistrukturerade intervjuer, vilket enligt Bryman (2018) innefattar förberedda frågor som är formulerade på ett generellt men ändå strukturerat sätt. Till skillnad från helstrukturerade intervjuer, ger denna metod intervjuaren möjlighet att anpassa sig efter intervjupersonernas svar och eventuellt ställa följdfrågor. Detta ger intervjupersonerna möjlighet att uttrycka sig fritt och utveckla sina svar, vilket resulterar i att varje intervju blir unik (s.33). Detta tillvägagångssätt ansågs gynnsamt för att undersöka intervjupersoners uppfattningar om ekonomiskt våld på ett djupare plan. För att uppnå detta ansågs det nödvändigt att behålla en viss struktur i intervjuerna för att bibehålla relevansen i förhållande till studiens frågeställningar. Som ett resultat konstruerades en intervjuguide med frågor som var kopplade till studiens syften (se bilaga 3).

4.2 Urval

Valet av deltagare är av avgörande betydelse för studiens riktning och mål. Med hänvisning till studiens syfte och frågeställningar bedömdes det att yrkesverksamma socialsekreterare inom socialtjänsten på ekonomiskt bistånd utgör en representativ grupp för intervjuer (Ahrne

& Eriksson-Zetterquist, 2022, s.61). Yrkesverksamma socialsekreterare förväntas besitta en betydande kunskap och erfarenhet som är relevant för att undersöka hur ekonomiskt våld identifieras och vilka åtgärder vidtas inom socialtjänsten. Genom att använda både bekvämlighetsurval och ett målstyrt urval har vi kunnat identifiera och rekrytera lämpliga intervjupersoner. Bekvämlighetsurvalet innebär, enligt Bryman (2018) att deltagare som för närvarande är tillgängliga och villiga att delta i den särskilda studien väljs ut (s.243–245). Ett målstyrt urval innebär att specifika deltagare och organisationer väljs ut för att besvara forskningsfrågorna som undersöks (Bryman 2018, s. 495–498). Både urvalsmetoderna har sina fördelar och begränsningar. En fördel är att svarsfrekvensen troligtvis är något högre än vid andra typer av urvalsmetoder. Däremot begränsas studien då resultatet inte kan generaliseras utifrån den data som samlats in genom bekvämlighets- och målstyrda urval. Denna begränsning uppstår från bristen på representativitet i urvalet gentemot den bredare populationen. När studiens primära syfte inte är att uppnå ett generaliserbart resultat, kan det vara mindre relevant att värdera representativiteten av urvalet. Istället kan fokus riktas mot att genomföra en mer fördjupad analys av exempelvis specifika grupperns uppfattningar. Denna strategi anses vara användbar för vår studie, både med hänsyn till studiens syfte och dess begränsade omfattning och tidsram.

I syfte att etablera kontakt med potentiella intervjupersoner valdes det i första hand att kontakta ekonomiskt biståndsavdelningen på socialtjänsten i Malmö kommun. Våra inklusionskriterier är att inneha en socionomexamen och en pågående anställning inom ekonomiskt bistånd. Dessa kriterier uppfylls av intervjupersonerna. Med hänsyn till den begränsade tidsramen och omfattningen av studien begränsades antalet intervjupersoner till sju. Ahrne & Eriksson-Zetterquist (2022) redogör att intervjuer med sex till åtta personer ur en specifik grupp ökar det insamlade materialets pålitlighet (s.64). Eftersom en av oss är anställd på socialtjänsten, ekonomiskt bistånd, i Malmö kommun, har vi att inledningsvis valt att kontakta potentiella intervjupersoner via e-post. I detta mejl distribuerades ett informationsbrev (se bilaga 1) till anställda på avdelningen. Brevet presenterar studiens syfte, forskningsfrågor, krav och samtycke för deltagande, samt en kortfattad beskrivning av intervjuprocessen, tillsammans med våra kontaktuppgifter. Biståndshandläggare som uttryckte sitt intresse för att medverka i studien, kontaktade oss för vidare information samt för att eventuellt boka in en intervjutid.

4.3 Tillförlitlighet

I det här avsnittet presenteras en bedömning av studiens tillförlitlighet, vilket utgör en central del inom utvärderingen av kvalitativa forskningsstudier. Tillförlitligheten består av fyra delkriterier, som diskuteras i enlighet med de riktlinjer som fastställs av Lincoln och Guba som Bryman (2018) hänvisar till. De kriterier som behandlas är trovärdighet, pålitlighet, överförbarhet samt möjligheten att styrka och konfirmera. Vidare presenteras det tillvägagångssättet som används för att säkerställa att dessa kriterier uppfylls i studien. Detta bidrar till en fördjupad förståelse av hur forskningsresultaten kan bedömas och tillämpas på ett tillförlitligt sätt.

4.3.1 Trovärdighet

Trovärdighet har motsvarande kriterier i kvantitativ forskning vilket är intern validitet. Kriteriet trovärdighet betonar vikten av att ta hänsyn till flera potentiella beskrivningar av den sociala verkligheten som framläggs i forskningen (Bryman 2018, s.467). För att uppnå trovärdighet i en studie finns det flera användbara metoder. En strategi är att följa existerande forskningsregler för att säkerställa noggrannhet och tillförlitlighet i genomförandet av en studie. En annan metod är respondentvalidering, vilket innebär att deltagarna ges möjlighet att ta del av studiens resultat för att bekräfta om forskaren har uppfattat verkligheten på rätt sätt (Bryman 2018, s.467). Tyvärr är det inte möjligt för oss att genomföra respondentvalidering på grund av tidsbrist och studiens omfattning. Det är dock värt att poängtera att respondentvalidering hade varit en effektiv metod för att öka studiens trovärdighet och tillföra kredibilitet till vårt resultat. För att ytterligare uppnå trovärdighet, redogör vi utförligt hur vi förhåller oss till forskningsregler, följer etiska riktlinjer samt är transparenta med våra forskningsmetoder.

4.3.2 Pålitlighet

Pålitlighet, motsvarande till reliabilitet i kvantitativa undersökningar, kräver att forskaren skall kunna säkerställa att studiens alla faser kan utförligt redogöras enligt Bryman (2018, s.468). Det inkluderar alla bedömningar, överväganden och motiveringar för att möjliggöra för granskare att noggrant följa studiens framställning (Bryman 2018, s.468). Vi uppfyller detta kriterium genom att detaljerat redogöra för flera av våra tillvägagångssätt som exempelvis metodvalet, urvalet och det teoretiska ramverket. Dessutom redogör vi för intervjuernas utförande och vilka frågor som ställs (se bilaga 3). Genom att upprätthålla transparens i vårt arbete, ökar vi studiens pålitlighet, detta eftersom det möjliggör granskning av hur vi genomför vissa delar i studien enligt Svensson och Ahrne (2022, s.32). Vår

handledare har löpande läst studien under framställningen. Vidare kommer konstruktiv kritik från kurskamrater och examinator vid opponering tillfället att ytterligare stärka vår möjlighet att tydligt redogöra för våra forskningsmetoder och överväganden under forskningsprocessen.

4.3.3 Överförbarhet

I kvantitativ forskning motsvarar extern validitet det som i kvalitativ forskning benämns som överförbarhet. Kriteriet handlar om möjligheten att överföra resultaten från en studie till andra forskningsområden eller populationer med liknande tillvägagångssätt enligt Bryman (2018, s.467). Överförbarhet i kvalitativ forskning kännetecknas av ett djupgående studium av en grupp individer som innehar en viss gemensam erfarenhet, vilket i vår studie omfattar socialsekreterare som arbetar på ekonomiskt bistånd med bland annat ekonomiskt våldsutsatta kvinnor. Bryman (2018) förklarar att kvalitativa studier tenderar ha fokus på unika och kontextuella aspekter av den sociala verkligheten snarare än att generalisera resultat till en bredare population (s.467). På så sätt är det viktigt att redovisa de intervjuade sociala kontext, såsom deras ålder, kön, arbetsplats och arbetslivserfarenhet, för att möjliggöra för forskaren att bedöma om studiens resultat kan överföras till en annan kontext. Vår forskning, och kvalitativ forskning i allmänhet, fokuserar sällan på att uppnå generaliserbarhet. Vår ambition är att så detaljerat som möjligt fånga och beskriva individuella upplevelser. Detta anser vi är viktigt att redogöra i studien för hur intervjuerna genomförs och den sociala interaktionen med deltagarna. Av detta skäl väljer vi att transkribera intervjuerna i sin helhet för att inte förbise uttryck för kulturella eller sociala kontexter, specifika ordval samt pauser.

4.3.4 Möjlighet att styrka och konfirmera

Möjlighet att styrka och konfirmera utgör det fjärde kriteriet för tillförlitlighet och motsvara objektivitetens roll inom kvantitativ forskning. Kriteriet innebär att forskaren bör säkerställa att hen agerat i god tro, utan att låta personliga värderingar eller teoretiska inriktningar påverka utförandet eller slutsatserna av studien. Dessutom är det både forskarens och granskarnas uppgift att bedöma i vilken utsträckning resultatet kan styrkas. För att uppfylla detta kriterium redogör vi för alla överväganden som gjorts för att visa att vår forskning har bedrivits i god tro. Detta i enlighet med Bryman (2018) som förklarar att fullständig objektivitet är mycket svårt att uppnå i samhällsvetenskaplig forskning (s.470).

4.4 Tillvägagångssätt

4.4.1 Intervjuguide

Vid utformningen av intervjuguiden skapades övergripande teman som grundade sig i studiens syfte, forskningsfrågor och tidigare forskning. Enligt Bryman (2018) säkerställs det att intervjudeltagarna får svar på liknande frågor genom att skapa en intervjuguide med en övergripande tematisk struktur (s.563). Utifrån dessa teman formulerades frågor som vi ansåg relevanta för studien. En noggrann genomgång av frågorna genomfördes, inklusive reflektioner över formuleringar och tolkningar, efter den första sammanställningen av intervjuguiden. Genom denna process kunde vi anpassa frågorna för att undvika att de blev för breda eller för snäva. Vi kontrollerade även att antalet frågor var lämpliga för den planerade intervjutiden. Genom att säkerställa en väl strukturerad intervjuguide som inte förbiser viktiga aspekter, inkluderade vi ett inlednings- och avslutningsavsnitt (se bilaga 3).

4.4.2 Genomförande av intervjuer

Intervjuerna genomfördes genom fysiska möten med intervjupersonerna, i enlighet med deras önskan att hålla intervjuerna på deras arbetsplats. Detta genomfördes i utrymmen avsedda för klientmöten, vilket minimerade risken för oavsiktlig exponering av känslig information som kan finnas på intervjupersonernas arbetsplatser. Rummen hade bokats i förväg för att undvika eventuella dubbelbokningar som kan påverka genomförandet av intervjuerna. Intervjupersonerna fick möjlighet att önska datum och tid för intervjun, och innan den avsatta tiden kontaktades dem för bekräftelse av båda deras och lokalens tillgänglighet. Enligt Bryman (2018) kan intervjupersoner känna sig mer bekväma och engagerade om de ges möjlighet att anpassa intervjun enligt deras önskemål (s.367). Genom att välja fysiska intervjuer kunde vi undvika kommunikationssvårigheter som ibland kan uppstå vid digitala intervjuer.

För att kunna transkribera intervjuerna användes en diktafon som inspelningsmetod. Bryman (2018) förklarar att användningen av ljudinspelning kan, i detta sammanhang, påverka deltagarna i intervjuerna. Detta har sin grund i att deltagarna kan känna en viss nervositet över att bli intervjuade på följande sätt, samtidigt som det kan framkalla en känsla av att vara under uppsikt (s.369). Den avsatta intervjutiden var mellan 45 minuter och en timme, vilket inte överskreds. Eftersom fem av intervjupersonerna är kollegor till en av oss författare valde vi att inte fördela intervjuerna jämnt och att endast en av oss närvarade vid utförandet av dessa

intervjuer. Vid de två återstående intervjuerna närvarade båda, men en av oss utförde själva intervjuerna. Detta beslut grundades på en övervägning med intervjupersonerna för att minimera känslan av att vara i underläge som ensam med två intervjuare. Intervjuerna diskuterades av oss författare för att få en representativ bild av bland annat intervjufrågornas relevans. En djupare diskussion genomfördes för intervjuerna som endast utfördes av en av oss.

4.4.3 Arbetsfördelning

Under forskningsprocessen har vi upprätthållit ett nära samarbete och fördelat arbetsuppgifterna jämnt mellan oss. Vi har valt under arbetsgången att ansvara gemensamt för alla avsnitt. Regelbundet har vi granskat och utvärderat varandras skrifter med en kritisk blick i syfte att skapa ett homogent språkbruk och innehåll. Tillsammans formulerade vi informationsbrevet och intervjuguiden. Dock var det inte möjligt att fördela arbetet jämnt mellan oss under genomförandet av intervjuerna, detta med tanke på de tidigare ovan nämnda omständigheterna. Däremot var transkriberingen av intervjuerna jämnt fördelat mellan oss. Vi har på så sätt gemensamt bearbetat och analyserat vårt empiriska material och framställt sammanställningen av studiens resultat.

4.5 Bearbetning och analys

Transkriberingen utgör första steget i bearbetning och analysprocessen. Transkribering innebär att omvandla de inspelade intervjuerna till text (Svensson 2022, s.237). Det är viktigt att utföra transkriberingen med noggrannhet och så utförligt som möjligt för att behålla all viktig information och säkerställa en god kvalitet (Bryman 2018, s.580–581). Vid bearbetning och analysprocessen är det väsentligt att urskilja mellan data och det empiriska materialet. I vår studie utgör de inspelade intervjuerna studiens data, medan transkriberingen av intervjuerna förblir det empiriska materialet (Ahrne & Svensson 2022, s.30).

Bearbetning av det empiriska materialet innebär ett aktivt arbete med materialet. Detta arbete grundar sig i att sortera, ordna och kategorisera sitt empiriska material för att kunna besvara studiens frågeställningar (Ahrne & Svensson 2022, s.31). Efter transkriberingen lästes empirin flertal gånger för att bli bekanta med materialet och få en helhetsbild. Därefter genomfördes en tematisk analys som innebär att vi granskade vårt material för att finna och selektera centrala teman. Detta sker genom kodning som utgör en process där transkriberingen delas in i de selekterade centrala teman. Vi namnger de selekterade teman utifrån vårt teoretiska ramverk för att underlätta tolknings- och analysarbetet. En tematisering

av det empiriska materialet grundar sig i att reducera mängden data som insamlats för att göra dem meningsfulla och möjliggöra tolkningsarbetet (Bryman 2018, s.34; Rennstam & Wästerfors 2022, s.244). Sedan påbörjas analysdelen som innefattar en djupgående jämförelse och konstituering av de olika teman. Likheter och skillnader mellan de olika teman identifieras för att sedan dra slutsatser och generella bedömningar baserat på de insamlade material. I analysdelen diskuteras de olika teman utifrån det teoretiska ramverket och den tidigare forskningen. Genom att fullgöra denna process utvecklas djupare instinkter och förståelse för studiens frågeställningar. Dessutom bidrar denna process till att besvara frågeställningarna.

4.6 Forskningsetiska övervägande

4.6.1 Informationskravet

För att upprätthålla etiska principer och säkerställa deltagarnas väl informerade samtycke, uppfyller denna studie informationskravet. Detta innebär att samtliga intervjupersoner först informeras om studiens syfte, deras roll i studien samt de villkor som omfattar deras medverkan. Under denna process betonas intervjupersonernas frivilliga deltagande och deras rätt att avbryta sin medverkan när som helst. Dessutom ska all information som upplyses omfatta alla inslag som kan sannolikt ha en påverkan på intervjupersonernas villighet att medverka (Eldén 2020, s.30). För att uppfylla dessa krav, skickades ett informationsbrev till deltagarna (se bilaga 1). I brevet upplyser vi deltagarnas möjlighet att medverka frivilligt och deras rätt att avbryta sitt deltagande när de så önskar det. Denna information framhålls och upprepas vid inledningen av varje intervju för att säkerställa att deltagaren innehar den informationen, samt för att undvika eventuella missförstånd.

4.6.2 Samtyckeskravet

Kravet på samtycke utgör en avgörande del av de forskningsetiska riktlinjerna och grundar sig i principen att intervjupersonerna ska ge ett informerat och frivilligt samtycke till medverkan i forskningen. Denna princip innebär att intervjupersoner har fullständig rätt att själva bestämma över sin delaktighet i studien. Deltagandet är villkorat av individens egna vilja och de har möjlighet att när som helst avbryta sin medverkan utan att det medför några negativa konsekvenser. Det är viktigt att intervjupersonerna inte utsätts för någon form av påtryckningar eller påverkan (Eldén 2020, s.30). I överensstämmelse med dessa riktlinjer, informerades intervjupersonerna noggrant om deras rättigheter genom informationsbrevet och vid intervjun, där de undertecknade en samtyckesblankett. Denna blankett, som utformades för att inhämta den enskildes uppgifter samt samtycke (se bilaga 2), hanteras konfidentiellt för

att skydda intervjupersonernas integritet och för att upprätthålla forskningens etiska riktlinjer. Vidare informerades intervjupersonerna om att de har rätt att återkalla sitt samtycke i efterhand och utan att behöva ange orsak. Därefter kasseras all personliga data som involverar den specifika individen och inkluderas inte i studien.

4.6.3 Konfidentialitetskravet

Konfidentialitetskravet, innebär att intervjupersonernas integritet och känslig information skyddas med högsta möjliga sekretess. För att säkerställa detta bör författarna i forskningsstudien som avser att hantera etiskt känsliga uppgifter om identifierbara individer förbinda sig till tystnadsplikt genom skriftliga avtal. Dessa uppgifter ska behandlas, förvaras och rapporteras på ett sätt som förhindrar obehörig åtkomst och identifiering av enskilda personer (Eldén, 2020, s.30–31). I praktiken uppfylls konfidentialitetskravet genom att en av oss författare får underteckna en förbindelse om tystnadsplikt i Malmö kommun, den andra författaren är anställd av kommunen och har sedan tidigare undertecknat en liknande förbindelse.

Vi tillämpar konfidentialitetskravet genom att noggrant förvara och hantera de insamlade samtyckesblanketterna på ett sätt som förhindrar obehörig åtkomst till informationen och som skyddar intervjupersonernas identitet från att kunna identifieras av utomstående. Intervjuerna inspelas med hjälp av en diktafon för att säkerställa högsta möjliga säkerhet och integritet för deltagarna. Både transkriberingen av intervjuerna och det inspelade materialet lagras på enheter utan tillgång till internetuppkoppling samt i oåtkomliga utrymmen. De erhållna samtyckesblanketterna och intervjumaterialet förvarades på separata platser. Vid arbete med det insamlade materialet, har vi utfört en anonymisering av känsliga uppgifter och intervjupersonernas namn ersätts med IP1, IP2 och så vidare, för att skydda deras identitet. Efter slutförd studie raderas inspelningar av intervjuer samt transkribering och samtyckesblanketter kasseras.

4.6.4 Nyttjandekravet

Nyttjandekravet innebär att insamlade personuppgifter endast får användas i forskningssyfte och inte för kommersiellt bruk eller icke-vetenskapliga ändamål. Uppgifter får inte heller användas för beslut eller åtgärder som direkt påverkar de berörda utan deras särskilda medgivande (Eldén, 2020, s.31). I vår studie tillämpas nyttjandekravet genom att tydligt informera intervjupersonerna om villkoren för deras medverkan och deras roll i undersökningen. Vi betonar även att de insamlade uppgifterna endast används för studiens ändamål och kommer att kasseras när arbetsprocessen är avslutad. Detta inkluderar

samtyckesblanketter, inspelningar av intervjuer och transkriberingar. Genom hela studiens genomförande har vi noggrant hanterat all information konfidentiellt och på ett sätt som inte har en negativ påverkan på den enskilde deltagaren.

5. Analys

I detta avsnitt kommer analysen presenteras utifrån intervjupersonernas erfarenheter i socialtjänstens enhet för ekonomiskt bistånd. För att tolka studiens empiriska material och få en inblick i intervjupersonernas definition av ekonomiskt våld, samt åtgärder som finns i socialtjänsten kommer analysen delas i tre centrala teman. Detta speglar centrala aspekter och bidrar med en djupare förståelse för empirin i relation till tidigare studier och relevanta teorier.

5.1 Ekonomiskt våld inom ramen för ekonomiskt bistånd

Ekonomiska faktorer är av avgörande betydelse för våldsutsatta kvinnor som försöker lämna våldsamma relationer för att bygga ett liv utan våld. Dessa faktorer påverka i hög grad kvinnors benägenhet att lämna sin våldsutövare. Intervjupersonerna konstaterar behovet av ekonomiskt stöd för att stödja våldsutsatta kvinnor att uppnå självständigt liv. Tidigare forskning framhäver socialtjänstens ansvar att gentemot kvinnor som utsatts för våld i nära relationer genom att erbjuda rätt insatser för att förbättra deras livssituation.

Definitivt avgörande... Om man har ekonomin på plats och står på egna ben är det också lättare att lämna en relation. – IP7

... Så ekonomin är grunden för att inte våldet fortsätter. – IP5

Stylianou (2018) definierar ekonomiskt våld som en form av kontroll över en annan persons ekonomiska tillgångar, med syfte att skapa ett ekonomiskt beroende av våldsutövaren. Till skillnad från fysiskt och psykiskt våld, innebär ekonomiskt våld specifikt en begräsning av den ekonomiska friheten och självständigheten för den våldsutsatta personen. Ekonomiskt våld dolda drag beror på delvis att våldsutövaren kan uppvisa beteenden som förnekas eller inte erkänns av de våldsutsatta kvinnorna (Stylianou 2018, s.5–7). Detta leder till att kvinnorna inte upplever det som ekonomiskt våld på grund av våldsutövarens manipulativa beteende (Eriksson & Ulmestig 2021, s.627). Intervjupersonerna bekräftar att ekonomiska våldsbeteenden är ofta osynliga, svåra att upptäcka och därför förekommer det ett stort mörkertal. De intervjuade påpekar vid flera tillfällen att en stor del av medierna, rapporterna,

och myndigheterna inte uppmärksammar ekonomiskt våld i samma utsträckning som andra typer av våld.

Jag tror att det förekommer mer än vad vi ser Det händer ofta. Men det är inte alltid så synligt för oss, vi försöker synliggöra det så mycket vi kan. – IP5

.... Men vi pratar bara om fysiskt våld. Vi har börjat prata om psykiskt våld också, men sexuellt våld försvinner, ekonomiskt våld försvinner, materiellt våld försvinner och uppmärksammas inte i samma grad som fysiskt eller psykiskt våld. Det är det debatterna och alla rapporter avhandlar. – IP2

De intervjuade upplever utmaningar med att upptäcka och hantera ekonomiskt våld. Socialsekreterare innehar kunskaper om ekonomiskt våld, men det finns även brister i arbetet med ekonomiskt våldsutsatta kvinnor. Detta kan leda till att våldsutsatta kvinnor inte inser det ekonomiska våldet som de utsätts för. Dessutom spelar våldsutövarens strategier en stor roll i att dessa kvinnor inte uppfattar det ekonomiska våldet som ekonomisk manipulation (Eriksson & Ulmestig 2021, s.627).

Ekonomiskt våld är jättesvårt att upptäcka för utomstående, och jag tror att det är svårt även för dem som lever i en relation att veta att man är utsatt för ekonomiskt våld. Ofta kan det handla om att man känner att man blir, man kanske portionerar pengar till sin kvinna eller till sin man eller till sin partner och de ser det som att någon tar hand om dem och är den som sköter ekonomin bättre.... – IP2

I anledning att förstöra kvinnans ekonomiska trygghet kan ekonomiskt våld förekomma i form av att våldsutövaren har kontroll över hennes ekonomiska resurser. Detta kan visa sig i form av gemensamma tillgångar, exempelvis ett hus som inte kan säljas utan hans samtycke eller att våldsutövaren har hennes bankuppgifter i syfte att kontrollera kvinnans ekonomiska resurser. Detta skapar en beroendesituation där kvinnan upplever maktlöshet samt svårigheter att bryta upp förhållandet även om våld existerar. Young Håkansson (2024) skriver att ekonomisk utsatthet är en avgörande faktor hos kvinnor som drabbas av ekonomiskt våld. Våldsutövare försvagar offret och förhindrar kvinnan från att undvika den ekonomiska sårbarheten (s.27). Detta är en av utmaningarna som våldsutsatta kvinnor möter som exempelvis svårigheter att be om hjälp och att de inte uppmärksammas av socialtjänstens insatser (Ekström 2018, s.272).

Ekonomiskt bistånd är det yttersta skyddsnet när kvinnan inte är berättigad till andra ersättningar. Biståndet är en del av den ekonomisk trygghet när det gäller att stödja utsatta grupper för att återhämta sig (Ulmestig, Parsland & Panican 2021, s.45; Ulmestig & Panican 2015, s.328).

...Så vi är ju det yttersta skyddsnetet. – IP6

Ekonomiskt bistånd är ju bara en del av ekonomisk trygghet.... – IP3

Även om ekonomiskt bistånd betraktas som ett sätt att erbjuda ekonomisk trygghet för våldsutsatta kvinnor och underlättar uppbrottet av våldsamma relationer, utgör det en risk för att dessa kvinnor återvänder till sina våldsutövare (Eriksson & Ulmestig 2017, s.561). Detta beror på att ekonomisk utsatthet kvarstår även efter att bistånd har beviljats. Många av de våldsutsatta kvinnorna återvänder till sina våldsutövare efter att ha blivit beviljade ekonomiskt bistånd.

De fallen som jag har haft, där har de gått tillbaka. – IP1

Ekström (2019) belyser att våldsutsatta kvinnor har komplexa behov som kan vara utmanade för socialsekreterare att tillgodose (s.272). Därmed menar Eriksson och Ulmestig (2017) att en stor andel kvinnor fortsätter att befinna sig i en ekonomisk våldsutsatthet på grund av höga kostnader för skilsmässa och ackumulerade skulder (s.561). Detta bekräftas av intervjupersonerna att ekonomiskt bistånd inte är tillräckligt för att möta våldsutsatta kvinnornas behov, samt för att komma ur den ekonomiska utsattheten även om kvinnan har lämnat sin våldsutövare. Biståndet betraktas dock som en möjlighet för våldsutsatta kvinnor att lämna destruktiva relationer. Ekonomiskt bistånd syftar till att säkerställa en skälig levnadsnivå, men det utgör det minimala finansiella stödet vid våldsutsatthet. Begreppet ekonomisk utsatthet talar om våldsutsatta kvinnor ekonomiska utmaningar såsom höga ekonomiska kostnader och ekonomisk förföljelse, vilket utgör att kvinnorna fortsätter befinna sig i en utsatt situation Young Håkansson, 2024, s.5). Detta skapar en risk att dessa kvinnor återvänder till sina våldsutövare för att återfå den ekonomiska tryggheten.

... Själva riksnormen är inte så hög och ibland en sökandes bistånd, den räcker inte ens att betala hyra – IP5

.... Alltså för varje dag, för varje timme som går, ökar risken att personen återvänder till tryggheten, till ekonomisk trygghet. Där man vet att här har jag ju i alla fall mat, eller jag har tak över huvudet. – IP2

5.1.1 *Rutiner kring frågan om våld*

Ansvarer om att ställa frågor om våld visar en tydlig korrelation med det rättsliga erkännandet av individens rätt till skydd och rättvisa, vilket Honneth (2003) förklarar i sin teori (s.105). Intervjupersonernas svar varierar gällande rutiner att ställa frågor om våldsutsatthet. Att ställa frågor om våld bidrar till att öka medvetenhet hos de utsatta individerna om deras rättigheter. Detta resulterar i att kvinnan lättare kan identifiera situationen och förstå att det finns stöd att få ifall hon väljer att bryta upp den våldsamma relationen. Stödet kan bestå av finansiella medel genom ekonomiskt bistånd men även hjälp med att motarbeta isoleringen som våldsutövaren har skapat. Dessutom kan kvinnan få stöd i vardagliga sysslor såsom att betala räkningar, integrera sig in i samhället och etablera sig på arbetsmarknaden.

Alltså det är ju viktigt att jobba på självständigheten, vad är det som är svårt för personer? För att om mannen betalade räkningarna innan och hon kan inte göra det, hon har aldrig gjort det praktiskt själv. Alltså hjälp till med sådana praktiska saker. Behövs det god man? Behövs boendestöd? – IP6

När frågan om våldsutsatthet ställs bidrar detta till att kvinnan känner sig som en integrerad del av samhället, vilket ger henne en känsla av värde som ofta saknas i det dagliga livet med sin våldsutövare (Sinisalo & Hällen 2018, s.72). Frågor om klientens välbefinnande och hälsa utgör en del av kärlek- och omsorgsdimensionen som författaren talar om (Honneth 2003, s.105–107). Våldsutsatta kvinnan blir medveten om att hon blir tagen på allvar och att hennes uttalande om sina erfarenheter kan leda till reformer och förbättringar i hennes livssituation.

Vi ställer ju alltid vid ett första möte, vid en grundutredning och nybesök. Då ställer vi frågan om de är våldsutsatta och då gäller det att ge exempel på olika typer av våld. – IP2

Samtliga intervjupersoner menar att en rutin kring frågan om våldsutsatthet finns men de skiljer sig i tillvägagångssätt. Socialsekreterarna motsäger dock varandra i intervjuerna om verksamhetens rutiner kring frågan om våld. En av intervjupersonerna nämner standardiserade bedömningsmetoder för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer, FREDA, som är ett evidensbaserat underlag för att fråga om våld och bedöma risker samt behov av skydd. En annan intervjuperson talar om en standardiserade strukturerad intervju, ASI, som innehåller frågor om våld och dess former. ASI mallen kommer från Socialstyrelsen och är evidensbaserad. Resterande intervjupersoner ställer frågan utifrån deras yrkeskompetens. Bland intervjupersonerna råder det en tydlig osäkerhet om hur och när

frågan om våld ska ställas. Denna osäkerhet grundar sig i att frågan kan medföra risk för kvinnorna och att intervjupersonerna anser frågan som integritetskränkande. De socialsekreterarna som känner en osäkerhet kring att ställa frågan vänder sig ofta till socialtjänstens mottagning för våld i nära relation inom socialtjänsten. Mottagningen bistår socialsekreterarna med stöd och material för hur frågan om våld ska ställas. Personalen på mottagning för våld i nära relationer kan även delta på möten antingen fysiskt eller genom telefon för att ge stöd till socialsekreteraren i sitt arbete. Genom en tydligare rutin kring frågan om våldsutsatthet blir socialsekreteraren säker i sin roll och kan förlita sig på sin yrkeskompetens. En bristfällig rutin kan leda till att kvinnan känner sig utpekad och bevakad, vilket kan resultera i att hon avstår från att ansöka om ekonomiskt bistånd eller överväger att flytta. Det är därför viktigt att socialsekreterarna tydligt förklarar och påpekar ett flertal gånger för både kvinnan och våldsutövaren att denna rutin är standardprocedur inom organisationen och att frågan ställs till alla sökande. Genom att anordna separata fysiska möten ger socialsekreteraren kvinnan möjlighet att uttrycka sig fritt utan rädsla för konsekvenser från våldsutövaren. Detta underlättar för socialarbetare att erbjuda rätt stöd och samtidigt öka medvetenheten kring våld hos våldsutsatta kvinnor (Sinisalo och Hällen 2018) s.68–73).

Det vi har rutin på, det är ju att vi ska fråga om våld. Är det så att du är utsatt för våld? Men de frågorna är ju så starka. Så att när en person får den frågan riktad till sig vid fel tillfälle, om personen är med, eller utifrån det så att de kanske har en tolk och inte känner sig trygg med tolken. Man berättar inte. Man säger inte det då. Sen kan ju det eskalera till någonting värre ifall de frågorna ställs också. — IP2

Som socialsekreterare kan det vara svårt att känna sig bekväm med att ställa frågor om det. — IP6

Det framkommer tydligt att intervjupersonerna är väl medvetna om att bristerna socialtjänstens rutiner, både när det gäller hur frågan om våldsutsatthet ska ställas och utbildnings rutinerna avseende våld i nära relationer. Intervjupersonerna nämner att utbildningarna inte sker frekvent, tenderar att vara ytliga och att de inte alltid leds av professionella inom området.

Jag tror generellt att vi behöver bli bättre på att ställa frågor just om våld. — IP1

Alltså vi behöver ännu mer kunskap. Vi behöver få utbildning från professionella i det här. – IP2

5.1.2 Rutiner för att upptäcka ekonomiskt våld

Ekonomisk avstämning är ett användbart verktyg för socialsekreterarna att upptäcka ekonomiskt våld. Avstämning processen innebär att socialsekreteraren begär klientens kontoutdrag från de senaste två månaderna. Denna avstämning kan genomföras slumpmässig via socialtjänstens system, men kan även begäras vid misstankar om ekonomiskt våld. Ekonomiskt våld kan upptäckas genom att kvinnan utför en stående överföring vid början av varje utbetalning, där hela beloppet överförs till sin partner. Socialtjänstens avstämning har en betydande roll i arbete med ekonomisk våldsutsatthet. Avstämningen fungerar som drivkraft för socialsekreterarna till att ställa fler frågor i syfte att värna om klientens välbefinnande.

... Ofta ser vi inte det ekonomiska våldet förrän vi begär in till exempel kontoutdrag. Då kan vi se att kanske den ena partnern till en annan behöver Swisha hela sitt bistånd till den andra. – IP4

... Vi i samband med ekonomiska avstämningar, att man ställer fler frågor är mer uppmärksam på vem är det som betalar räkningarna? Vem är det som köper mat hemma?... våga ställa frågorna just om ekonomin. – IP1

Ekonomiskt våld kan också upptäckas genom att alla konton som paret innehar är gemensamma men endast ett kort är kopplat och det är mannen som innehar detta kort. Socialsekreterarna bör vara uppmärksamma på sådana indikatorer eftersom de utgör tydliga tecken på ekonomiskt våld, särskilt om det förekommer misstänkta utgifter i kontoutdragen. Det är av ytterst viktigt att socialsekreterarna lutar på sin yrkeskompetens och använder sig av sina erfarenheter för att utreda situationen. Detta kan bidra till en förändring i kvinnans levnadssituation och hjälpa henne att inse att hon är ekonomiskt kontrollerad, utnyttjad eller utsatt. I sin tur kan detta resultera i att kvinnan bryter upp den våldsamma relationen och slutligen uppnår ekonomiskt oberoende.

Honneths teori (2003) om erkännande syftar till att främja människors självständighet genom att erkänna deras rättigheter och frihet (s.105). Honneth (2003) förklarar att det finns former av erkännande, men det finns även former av moraliska kränkande, vilket kan relateras till socialtjänstens system. Ekonomisk avstämning utgör en form av övervakning som motsäger det juridiska formen av erkännande. Genom att regelbundet begära klienters kontoutdrag och granska deras inköp och användning av biståndet, kan det tolkas som en kränkning av

integriteten. Ett faktum som teorin belyser är att fysiskt berövande som inte nödvändigtvis innebär fysisk skada, utan snarare handlar om att individers fräntas sin känsla av trygghet genom att de behandlas med missaktning (2003, s.106). När socialsekreterare granskar kontoutdragen utövas en form av kontroll och makt över individernas privatliv. Det är dock av ytterst vikt att klienterna skickar in de begärda dokumenten, eftersom det kan påverka deras rätt till bistånd. Detta kan i sin tur påverka deras känsla av trygghet.

5.2 Rutiner vid bedömning

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd genomför socialsekreterarna en utredning för att bedöma klienternas rätt till ekonomiskt bistånd. Utredningen kan resultera i ett avslag ifall de har ekonomiska tillgångar såsom ägandeskap av exempelvis ett hus. Våldsutsatta kvinnors rätt till bistånd kan nekas på grund av gemensamma tillgångar med våldsutövare. Stödsystemet visar sig ofta otillräckligt när det gäller att hjälpa dessa kvinnor, då riktlinjer och lagar begränsar socialsekreterarnas möjligheter att agera effektivt. Honneths teori (2003), visar att erkännande från andra är nödvändigt för att människor ska kunna utveckla sin identitet och upprätthålla en positiv relation till sig själva. Avsaknaden av erkännande leder till att individer känner sig värdelösa och drabbas av negativa känslor (s.8). Det moraliska kränkandet uppstår när individers rättigheter förnekas av andra där de upplever en förlust av sitt sociala värde, vilket kan orsaka känslor av stigmatisering (Honneth 2003, s.102).

Min erfarenhet här har ju varit ett äldre par som faktiskt inte heller har haft rätt till bistånd på grund av överskott. Men den ena parten, mannen då, har haft pension som han har fått och inte delat med den här inkomsten till kvinnan då och kvinnan har velat ha hjälp av oss Men det tyvärr resulterat i att vi inte kan göra någonting här – IP3

Det är värt att notera även om det förekommer ekonomiskt våld i ett förhållande kan våldsutsatta kvinnans ansökan om bistånd avslås av samma anledning. Detta leder till att våldsutsatta kvinnor känner en känsla av att socialtjänsten inte tar hänsyn till deras lidande, trots att socialtjänsten erkänner kvinnans situation och våldsutsatthet. Detta orsakas av begränsningar i socialtjänstens lagar och riktlinjer som förhindrar socialsekreterarna att ompröva beslutet. Avslagsbeslutet bidrar till att de våldsutsatta kvinnorna fortfarande befinner sig i en utsatt situation. Detta strider mot empowerment som syftar till att stärka och återge makt till utsatta grupper. Detta är en av empowermentns begränsningar eftersom yrkesutövaren

måste följa lagar, riktlinjer och sin professionella bedömning även om det står i konflikt med kvinnans mål och behov (Swärd & Starrin 2016, s.412; Askheim & Starrin 2008, s. 209).

Du äger en tillgång, men du kan inte använda din tillgång för att få ut rena pengar.... Då kan du inte sälja den, utan den står för att du äger den tillsammans med din före detta partner som vägrar att sälja ... Du står ju bara där med tom skål. Du kan inte använda de pengarna – IP2

Även om socialsekreterarna har möjlighet att göra en individuell bedömning och bevilja sådana fall tar utredningsprocessen lång tid, vilket ökar risken att våldsutsatta kvinnor återvänder till den ekonomiska tryggheten som finns hos våldsutövaren. Socialtjänsten bör prioritera sådana utredningsprocesser för att värna om klientens välbefinnande, vilket är en central del som empowerment talar om. Den våldsutsatta kvinnan kan känna en känsla av erkännande när hon inser att en sådan process prioriteras.

Har yrkesutövaren på ekonomiskt bistånd vetat om att den här tillgången finns och att man inte kan få ut pengar av den, tänk dig så lång utredning innan, ifall det är så att du har en handläggare som faktiskt väljer att göra ett bifall i enskilda fall. Hur lång utredning innan den här personen har fått pengar? Den står ju på bar mark, – IP2

Intervjupersonerna belyser ett varierande perspektiv på socialtjänstens ansvar gentemot våldsutsatta kvinnor, liksom på socialsekreterarnas handlingsutrymme. Socialsekreterarna kan utvidga deras befogenheter och förlita sig på sina yrkesmässiga bedömningar även om de går emot verksamhetens ansvar exempelvis att bortse skulder som är skrivna i kvinnans namn, trots att skulder poängteras av Ulmestig, Parsland och Panican (2021) ligga utanför socialtjänstens ansvarsområde (s.111).

... jag har bortsett från exempelvis skulder – IP1

Kärleksaspekten beskriver det ömsesidiga erkännandet i form av omsorg i sociala relationer och respekt (Honnh 2003, s.104). Kärleksformen av erkännande innebär inom socialt arbete att erkänna och respektera våldsutsatta kvinnors situation. Vid våldsutsatthet innebär dimensionen att bemöta kvinnors behov med rätt insatser och skydd, vilket främjar kvinnors värde i samhället i stället för att känna sig stigmatiserade.

5.2.1 Socialtjänstens krav

Socialsekreterarna respekterar kvinnans egna val och förmåga att stanna kvar eller lämna en våldsamt relation. Oavsett vilket beslut den våldsutsatta kvinnan fattar, tillerkänns hon samma rättigheter till ekonomiskt bistånd som möter hennes behov. Detta representerar det rättsliga erkännande som är väsentligt för att garantera den enskildes frihet, rättighet och självrespekt (Honneth 2003, s.105). Trots att kvinnans val och agerande respekteras, kräver vissa socialsekreterare att kvinnan ska anmäla det ekonomiska våldet till polisen.

... Jag brukar alltid kräva polisanmälan – IP5

... Sen så måste man ju liksom ha en polisanmälan och så vidare. – IP1

Det måste tas hänsyn till kvinnans utsatthet, psykiska ohälsa och förmåga att söka jobb samt delta i arbetsrelaterade aktiviteter. Med detta i åtanke bör kraven som ställs på de utsatta kvinnorna vara anpassade efter deras behov och omständigheter (Stylianou 2018, s.2). Kraven som socialsekreterare ställer för att den utsatta kvinnan ska kunna erhålla ekonomiskt bistånd utgör nämligen en utmaning för den utsatta, skriver Haeseler (2013). Författaren lyfter fram flera förhinder som den våldsutsatta kvinnan kan möta såsom exempelvis sociokulturella barriärer och fysiska hälsoproblem. Dessa problem bör beaktas av socialsekreterare, eftersom det är avgörande att ha lyhörda socialsekreterare som kan erbjuda insatser som är skraddarsydda efter den utsattes behov (s.27). Att ställa lägre krav på den utsatta kvinnan och ta hänsyn till hennes aktuella situation relateras till omsorgsdimensionen av erkännande. Detta beror på att socialsekreteraren i detta fall är omsorgsfulla och erkänner hennes tillstånd och behov, samtidigt som de fokusera på att stabilisera hennes situation och ekonomiska ställning (Honneth 2003, s.105–106). Kvinnans rättigheter till ekonomiskt bistånd är oberoende av kvinnans val gällande sitt privata liv, dock kan rätten till biståndet påverkas ifall kvinnan väljer att inte anmäla våldet. Detta strider emot det rättsliga erkännandet som tidigare förklarades, eftersom kvinnans agerande, frihet och rättigheter i detta fall inte respekteras eller garanteras. Vid ansökan om ekonomiskt bistånd ställs det krav på våldsutsatta kvinnor. Ett exempel är att den våldsutsatta kvinnan ska skrivas in i Arbetsmarknadsförvaltningen (AMA) för att delta i aktiviteter för att hitta ett jobb. Målet med ekonomiskt bistånd är att den sökande så småningom ska bli självförsörjande, därav dessa krav.

... Då har vi ju inga krav på den personen för att hon måste söka så här många jobb eller skriva in sig i AMA. Då vill vi att den här personen ska må bra och få en stabil tillvaro – IP6

5.3 Åtgärder

I socialtjänsten finns flera åtgärder för att upptäcka och stödja våldsutsatta kvinnor som drabbats av ekonomiskt våld. Ekstöm (2019) lyfter fram att socialtjänstens viktiga roll i hanteringen av våldsutsatthet, vilket innefattar ansvaret för att erbjuda akut skydd, ekonomiskt bistånd och stödsamtal (s.279). Utifrån empowerment-begreppet krävs det av socialsekreteraren att hänvisa kvinnan vidare till andra myndigheter för att tillhandahålla det stöd hon behöver (Svärd & Starrin 2016, s.412). Socialsekreterarens ansvar omfattas bland annat av att skapa förutsättningar och avlägsna hinder för kvinnan skall uppnå egenmakt (Askheim & Starrin 2008, s.209). Ekonomiskt bistånd stöder våldsutsatta kvinnor i hantering av sina ekonomiska svårigheter med individanpassade insatser utifrån deras behov.

För vi är också en spindel i nätet, eller hur de säger, att vi lotsar dem till andra ställen där de kan få stöd. – IP3

Många kvinnor stannar kvar i relationer på grund av att om de skulle lämna en dag så hade de varit på noll. De är så beroende av mannen och därför är det så viktigt att vi hjälper till och ger dem förutsättningar för att kunna lämna och känna sig trygga i det. – IP4

Liksom öppenvårdsbehandlingar, Kriscentrum till exempel, Skydd placering. – IP4

Intervjupersonerna förklarar om att det finns gifta par eller kvinnor i samboförhållande ansöker om ekonomiskt bistånd gemensamt. Det lämnas en gemensam ansökan in och paret får en socialsekreterare som hanterar ärendet. Om socialtjänsten misstänker våldsutsatthet, eller om kvinnan berättar om sin utsatthet, antar socialsekreteraren ett annat tillvägagångsätt än vanligt. Socialsekreteraren behöver vidta åtgärder ifall de får kännedom om ekonomiskt våld. De tar hänsyn till kvinnans situation genom att dela upp hushållet för att säkerställa offrets välbefinnande. Denna process innebär att ingenting dokumenteras i den gemensamma akten för att värna om kvinnans säkerhet. Detta innebär att varje part lämnar in sin egen ansökan och får en egen socialsekreterare.

.... Men då gjorde vi så att vi delade upp deras hushåll. Så att jag hade kvinnan och en annan socialsekreterare hade mannen. Även om de bodde ihop så separerade vi hushållen. Detta för att den mannen då inte skulle se kvinnans journal. Så då fortsatte vi att prata med kvinnan och motivera henne till hjälp. Men mannen hade sin egen journal, så att han fick så lite insyn som möjligt i

den andra personens journal. Det är lite sådana saker vi ändå har möjlighet att göra.... – IP4

Vid bristande kunskap om våldsutsatthet bland socialsekreterare vidtar de åtgärder genom att rådgöra med våld i nära relationer mottagningen på socialtjänstens enhet för att få vägledning om hur man ska agera vid misstanke eller säkerställd våldsutsatthet. En annan åtgärd som socialtjänsten vidtar vid identifierad våldsutsatthet är att erbjuda kvinnan ett enskilt möte för att främja kvinnans välbefinnande och informera henne om sina rättigheter. Detta skapar en trygg miljö där kvinnan känna sig säker att kan öppna upp sig och ta emot hjälp.

Att det är jätteviktigt att kalla en och en så det ges utrymme till att prata om någon upplever våld i sin relation. – IP4

Motivationsarbete är en typ av åtgärd vid konstaterat ekonomiskt våld och kvinnan inte är redo att bryta upp relationen. Trots åtgärden som socialsekreteraren åtar kan kvinnan fortfarande riskera att utsättas för våld vilket innebär att socialsekreterarens motivationsarbete bör upprätthållas. Som tidigare nämnt uppfyller ekonomiskt bistånd inte den våldsutsattas behov fullständigt. Detta bidrar till att våldsutsatta kvinnor inte bryta upp en våldsam relation på grund av deras rädsla att de inte kommer klara sig utan sin våldsutövare. Genom att göra bifall och tillmötesgå klientens behov är ytterst viktigt utifrån empowerment, eftersom begreppet talar om att avlägsna hinder och skapa förutsättningar. Detta betonar även vikten av socialsekreterarnas motivationsarbete. Detta bidrar enligt empowerment till en känsla av makt och välbefinnande för de våldsutsatta kvinnor (Svärd & Starrin 2016, s.412).

Så då fortsatte vi att prata med kvinnan och motivera henne till hjälp. – IP4

Vi motivera inte kvinnan att lämna, vi måste vara väldigt försiktiga med att lägga vår egen önskan eller värdering i det. Men vi är ju väldigt så här, hur vill du leva ditt liv? Hur ser det att ditt liv skulle vara bättre? – IP7

En ytterligare åtgärd som vidtas är att tillhandahålla våldsutsatta personer ett förladdat Swedbank-kort för att förhindra att den andra partnern kontrollerar ekonomin. Denna åtgärd är viktigt eftersom det ökar den ekonomiska självständigheten och minskar kvinnans sårbarhet gentemot den våldsamma partnern. Kortet ges för att säkerställa att kvinnan har tillräckliga medel för att handla mat och andra nödvändiga livsmedel. Detta ses som en praktisk och konkret åtgärd för att skydda och stödja de våldsutsatta. Utifrån ekonomisk

utsatthet är denna åtgärd betydelsefull eftersom den försvagar ekonomiskt våld som verktyg och främjar en ekonomisk trygghet (Young Håkansson, 2024, s.27).

Utöver det är samarbete med olika enheter inom socialtjänsten väldigt viktigt för både socialarbetare och klienter. Genom att dela erfarenheter och resurser mellan socialsekreterarna kan de säkerställa att klienterna får rätt stöd. Att ställa frågor om våld är också en stor vikt, då det underlättar för både socialsekreterare och våldsutsatta kvinnor att göra förändringar i kvinnans liv. Genom att tillhandahålla rätt stöd bidrar det till en känsla av trygghet hos de våldsutsatta. Därmed spelar motivationsstrategier en viktig roll inom socialt arbete då det handlar om att kommunicera och förstärka kvinnans förmåga genom att känna sig motiverad att förbättra sin livssituation.

6. Avslutande diskussion

Denna studie avser att undersöka hur ekonomiskt våld identifieras och vilka åtgärder vidtas av yrkesverksamma på ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten. Motivet bakom studiens syfte och frågeställningar har sin grund i att ekonomiskt våld mot kvinnor inte behandlats i lika stor utsträckning som andra typer av våld. I analysen framkommer det olika kriterier som används av yrkesverksamma på ekonomiskt bistånd för att identifiera ekonomiskt våld. Eftersom ekonomiskt våld ofta kan vara osynligt för både socialsekreterare och de drabbade kvinnorna, är många kvinnor omedvetna om sin situation. Socialsekreterarna strävar efter att avslöja ekonomiskt våld genom att ställa fler öppna frågor om våldsutsatthet och informera om alla typer av våld. Detta tillvägagångssätt ökar möjligheten för kvinnan att identifiera sin situation och minimerar risken för vilseledande svar, eftersom hon då får en tydligare bild av vad ekonomiskt våld innebär. Konkreta frågor används för att identifiera problematiken. Ekonomisk avstämning är ett vanligt kännetecken för att identifiera ekonomiskt våld. Kontoutdragen kan avslöja hur pengar fördelningen hanteras men även om kvinnan utför någon stående överföring av biståndet till hennes våldsutövare. Vid socialtjänstens avstämningar kan det också framkomma att paret endast har gemensamma konton och att kortet innehas av mannen. Detta utgör ett ytterligare kännetecken som yrkesverksamma kan använda för att identifiera ekonomiskt våld.

En ytterligare metod för att identifiera ekonomiskt våld är att genomföra både gemensamma och enskilda möten med paret. Genom att införa en rutin med fysiska möten på ekonomiskt bistånd kan det underlätta för yrkesverksamma på enheten att identifiera och hantera

ekonomiskt våld. Enskilda möten ger dessutom den våldsutsatta möjlighet att dela med sig om sin situation, vilket underlättar för socialsekreterare att upptäcka ekonomiskt våld.

I vår analys framkom det flera åtgärdsförslag för att besvara studiens andra frågeställning om vilka åtgärder som vidtas för att stödja de ekonomiskt våldsutsatta kvinnorna. En stor del av socialsekreterarens arbete handlar om att motivera den våldsutsatta kvinnan till att bryta sig loss från den våldsamma relationen och inse sitt värde samt sin rätt till ett liv utan våld. Det finns även åtgärder för ärenden där kvinnan inte väljer att bryta upp relationen. I sådana fall delar socialsekreterarna upp hushållet för att minimera risken för fortsatt våldsutsatthet. Att dela upp hushållet är inte en vedertagen åtgärd inom socialtjänsten, men det kan genomföras som en del av det fortsatta arbetet med att motivera kvinnan för att lämna relationen. En sådan åtgärd vidtas i samband med ett fortsatt arbete med att motivera kvinnan till att lämna. En ytterligare åtgärd som är mer förekommande inom socialtjänsten är att tilldela kvinnan ett förladdat kort där biståndet förbetalas. Ett nära samarbete med socialtjänstens mottagning för våld i nära relationer utgör en ytterligare åtgärd vid ekonomiskt våld. Genom detta samarbete får socialsekreterarna råd om hur de bäst kan stödja kvinnan med anpassade insatser, samtidigt som den våldsutsatta kvinnan får stöd från de professionella inom området. Om socialsekreterare upplever svårigheter med att vidta åtgärder kan de också hänvisa kvinnan vidare till andra myndigheter för att tillgodose hennes behov. Detta samarbete bidrar till en mer effektiv och målinriktad hantering av ekonomiskt våld i nära relationer.

6.1 Erkännande i socialtjänstens arbete

Erkännande utgör en avgörande dimension vid arbete med våldsutsatta kvinnor. Socialtjänsten bör sträva efter både det rättsliga erkännandet men även omsorgsdimensionen. Genom att tillämpa erkännande i dess olika former inom socialt arbete kan kvinnornas behov tillgodoses på ett mer holistiskt sätt. En kombination av de olika aspekterna av erkännande är nödvändig för att effektivt hantera våld mot kvinnor. Genom analysen blev flera brister inom socialtjänstens enhet för ekonomiskt bistånd tydliga när det gäller hanteringen av ekonomiskt våld. Det framgår tydligt att det finns brister i socialtjänstens kunskap, utbildning, och rutiner kring ämnet ekonomiskt våld. Myndigheten bör upprätthålla bättre rutiner kring frågan om våldsutsatthet, vilket skulle stödja både socialsekreterare i deras arbete och de våldsutsatta kvinnorna i att identifiera samt komma ur sin utsatthet. Socialtjänsten bör regelbundet erbjuda utbildning för sin personal inom våld i nära relationer, där alla typer av våld ges lika stor uppmärksamhet. Detta för att säkerställa att all personal har samma kunskapsnivå och för att de ska kunna identifiera olika former av våld inte bara fysiskt och psykiskt. Ekonomiskt

våld utgör en unik form av våld i nära relationer som bör uppmärksammas och utforskas ytterligare. Detta beror på långsiktiga konsekvenserna av våldet och den omfattande återhämtningen som kvinnorna kan behöva efter att ha lämnat den destruktiva relationen. Genom att genomföra dessa reformer inom socialtjänsten beaktas både de rättsliga- och omsorgsdimensionen av erkännande.

6.2 Vidare forskning

Denna studie har belyst behovet av att fördjupa forskningen inom området ekonomiskt våld. Vi föreslår en följdstudie med en större population från fler kommuner för att identifiera eventuella brister och upptäcka goda exempel på praxis som andra kommuner kan dra nytta av. Dessutom finns det en tydlig brist i forskningen när det gäller ekonomiskt våldsutsatta kvinnors egna perspektiv och erfarenheter. En studie som utforskar dessa aspekter skulle vara mycket givande för att bättre förstå samt möta deras behov inom socialt arbete. Slutligen föreslår vi att ekonomiskt våld i icke-heterosexuella relationer utforskas för att få en mer omfattande förståelse av problematik.

Referenslista

Askheim, Ole Petter & Starrin, Bengt (2008) Utmaningar inom socialt arbete I: Askheim, Ole Petter & Starrin, Bengt (red.) *Empowerment i teori och praktik*. Enskede: TPB

Ahrne, Göran och Svensson, Peter (2022) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter. *Handbok i kvalitativa metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber.

Ahrne, Göran och Svensson, Peter (2022) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter. *Handbok i kvalitativa metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber.

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Ekström, V. (2019) ”Gränssytor under förhandling: Om socialtjänstens ansvar för stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer”, *Socialvetenskaplig tidskrift*, 25(3–4), s. 269–286.

Ekström, Veronica (2018) Socialtjänstens ansvar enligt lagstiftningen I: Sinisalo, Eveliina & Moser Hällen, Linn (red.). *Våld i nära relationer: socialt arbete i forskning, teori och praktik*. Första upplagan Stockholm: Liber

Eldén, Sara (2020) *Forskningsetik: vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, M. & Ulmestig, R. (2021). “It’s Not All About Money”: Toward a More Comprehensive Understanding of Financial Abuse in the Context of VAW. *Journal of Interpersonal Violence*, Vol. 36(3–4), s. 1625–1651.

Eriksson-Zetterquist, Ulla och Ahrne, Göran (2022) Intervjuer I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter. *Handbok i kvalitativa metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber.

Haesler, L.A. (2013). Themes of Coping in the Spectrum of Domestic Violence Abuse: A Review of the Literature. *Journal of Evidence-Based Social Work*, 10(1), 25–32.

Honneth, Axel (2003). *Erkännande: praktisk-filosofiska studier*. Göteborg: Daidalos

Jämställdhetsmyndigheten (2023) Ekonomiskt våld i fokus när 25 länder möts i Stockholm [Ekonomiskt våld i fokus när 25 länder möts i Sverige | Jämställdhetsmyndigheten \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](https://jamstalldhetsmyndigheten.se) (Hämtad:2024-04-13)

Levin, Claes. (2008). Att undersöka det sociala-några ingångar. Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina (red.) *Forskningsmetodik för socialvetare*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur

Nationellt Centrum för Kvinnofrid, NCK (2023) Förövare av våld i nära relationer <https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/forovare/> (Hämtad:2024-04-01)

Nationellt Centrum för Kvinnofrid, NCK (2023) Våld i nära relationer [Våld i nära relationer - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/) (Hämtad:2024-04-01)

Nationellt Centrum för Kvinnofrid, NCK (2023) Våldets uttryck och mekanismer [Våldets uttryck och mekanismer - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/valdets-uttryck-och-mekanismer/) (Hämtad:2024-04-01)

Rennstam, Jens och Wästerfors, David (2022) Att analysera kvalitativt material I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter. *Handbok i kvalitativa metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber.

SFS 1980:620. *Socialtjänstlag*

Sinisalo, Eveliina & Moser Hällen, Linn (2018) Att fråga om våld inom socialtjänsten I: Sinisalo, Eveliina & Moser Hällen, Linn (red.). *Våld i nära relationer: socialt arbete i forskning, teori och praktik*. Första upplagan Stockholm: Liber

Sinisalo, Eveliina & Moser Hällén, Linn (2018) Vad är mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer? I: Sinisalo, Eveliina & Moser Hällén, Linn (red.). *Våld i nära relationer: socialt arbete i forskning, teori och praktik*. Första upplagan Stockholm: Liber

Sinisalo, Eveliina & Moser Hällén, Linn (2018) Varför ska vi fråga om våldsutsatthet? I: Sinisalo, Eveliina & Moser Hällén, Linn (red.). *Våld i nära relationer: socialt arbete i forskning, teori och praktik*. Första upplagan Stockholm: Liber

Socialstyrelsen (2021) *Ekonomiskt bistånd – handbok för socialtjänsten*. Stockholm: Socialstyrelsen

Socialstyrelsen (2023). *Våld: Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Stylianou A. M. (2018). Economic Abuse Within Intimate Partner Violence: A Review of the Literature. *Violence and victims*, 33(1), 3–22.

Svensson, Peter (2022) Teorins roll i kvalitativ forskning I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter. *Handbok i kvalitativa metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber.

Swärd, Hans & Starrin, Bengt (2016) Makt i socialt arbete I: Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Sunesson, Sune & Knutagård, Marcus (red.). *Socialt arbete: en grundbok*. 3:e upplaga. Stockholm: Natur & Kultur

Ulmestig, R. & Eriksson, M. (2017). Financial consequences of leaving violent men – Women survivors of domestic violence and the social assistance system in Sweden. *The European Journal of Social Work*, 20(4), 560–571.

Ulmestig, R. & Panican, A. (2015) Socialt medborgarskap och möjlighet till ett självständigt liv – ekonomiskt bistånd för kvinnor som har lämnat en våldsam partner. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 22(3–4): 323–339.

Ulmestig, Rickard, Parsland, Ellen & Panican, Alexandru (2021). *Ekonomiskt bistånd: intervention i teori och praktik*. Första upplagan. Malmö: Gleerups

Young Håkansson, S. (2024). Ekonomisk utsatthet i alla åldrar: Ett nordiskt kunskapsunderlag med nyckelbudskap och fokus på jämställdhet. <https://doi.org/10.6027/nord2024-005>

WHO multi-country study on women's health and domestic violence against women: summary report of initial results on prevalence, health outcomes and women's responses. Geneva, World Health Organization, (2005).

https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43310/9241593512_eng.pdf?sequence=1

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

Hej!

Vi är två studenter som för närvarande läser socionomprogrammet vid Lunds universitet och befinner oss på vår sjätte termin. Vi genomför för tillfället vårt examensarbete inom socialt arbete, och för att besvara studiens frågeställningar önskar vi att genomföra en intervju med dig som arbetar på ekonomiskt bistånd. Syftet med denna studie är att undersöka hur ekonomiskt våld identifieras och vilka åtgärder vidtas av yrkesverksamma på ekonomiskt bistånd inom socialtjänsten. Vi planerar att utföra fysiska intervjuer, platsen bestäms utifrån ditt önskemål och den planerade intervjutiden är 45 minuter till en timme. Med ditt samtycke, kommer intervjun att spelas in med hjälp av en diktafon. Detta görs för att möjliggöra transkriberingen samt för att kunna bearbeta och analysera det insamlade materialet.

Information inför ditt deltagande:

- Det är helt frivilligt att medverka.
- Du kan lämna intervjun när som helst och utan särskild anledning.
- Dina personliga uppgifter kommer att behandlas konfidentiellt.
- Materialet som används i studien kommer att kasseras efter att forskningsprojektet är slutfört.
- Du har möjlighet att ta del av vår forskningsstudie när den är färdig.

Kandidatuppsatsen kommer att granskas av en handledare, en examinator och kurskamrater innan den slutligen publiceras på DiVA portal. Om du har frågor eller fundering kring vår studie och din medverkan, är du välkommen att kontakta oss via mejl.

Vi ser fram emot ditt deltagande!

Rahaf Syam & Dania El-Sakka

Mejladress:

ra2141sy-s@student.lu.se

da8208el-s@student.lu.se

Bilaga 2: Samtyckesblankett

Samtycke till deltagande i examensarbete vid Samhällsvetenskapliga fakulteten

Jag samtycker till att frivilligt medverka i ”*Differentiering av våld i nära relationer - en kvalitativ intervjustudie om ekonomiskt våld*”

Detta är ett examensarbete där vissa personliga uppgifter samlas in för eventuell vidare kontakt.

Information om personuppgiftsbehandlingen

Följande personuppgifter kommer att behandlas:

Namn, e-postadress och telefonnummer

Personuppgifterna kommer att behandlas på följande sätt:

Obehöriga kan inte få åtkomst till informationen och dina personuppgifter kommer inte att delas med en tredje part utan ditt samtycke. Dina personuppgifter kommer att behandlas med högsta konfidentialitet.

Lunds universitet, Box 117, 221 00 Lund, med organisationsnummer 202100–3211 är personuppgiftsansvarig. Du hittar Lunds universitets integritetspolicy på www.lu.se/integritet

- Du har rätt att få information om de personuppgifter vi behandlar om dig.
- Du har också rätt att få felaktiga personuppgifter om dig själv rättade.
- Om du har klagomål på vår behandling av dina personuppgifter kan du kontakta vårt dataskyddsbud via dataskyddsbud@lu.se.
- Du har även rätt att inge klagomål till tillsynsmyndigheten (Integritetsskyddsmyndigheten, IMY) om du tycker att vi behandlar dina personuppgifter på ett felaktigt sätt.

Jag samtycker till att medverka i ”*Differentiering av våld i nära relationer - en kvalitativ intervjustudie om ekonomiskt våld*”

Ort Malmö	Underskrift
Datum	Namnförtydligande

Bilaga 3: Intervjuguide

Inledning:

- Informera om studiens syfte och frågeställning
- Inhämta samtycke
- Påminn om att medverkan är frivillig och att de kan avbryta sitt medverkande när som helst och utan särskild anledning.

Yrkesbakgrund

- Hur gammal är du?
- Presentera din yrkesbakgrund? Hur länge har du arbetat inom socialt arbete?
- Hur länge har du jobbat inom ekonomiskt bistånd?

Våld

- Känner du till ekonomiskt våld?
- Vilken uppfattning har du om ekonomiskt våld?
- Hur många gånger har du stött på det under din anställning på ekonomiskt bistånd?

Yrkesutövarens perspektiv

- Vad har ni fått för utbildning eller information kring ekonomiskt våld på er arbetsplats?
- Hur vanligt förekommande är ekonomiskt våld?
- Har ni några tydliga rutiner om hur frågan om ekonomiskt våld ska ställas? Och när?
- Hur skulle du säga att ekonomiskt våld samspelar med andra typer av våld baserat på dina erfarenheter?
- Vilka indikatorer letar du efter när det gäller att upptäcka om en klient är ekonomiskt våldsutsatt?
- Hur handskas ni med ekonomiskt våldsutsatta kvinnor?
- Vid upptäckandet av ekonomiskt våld, finns det en skyldighet att socialarbetaren rapporterar det vidare?
- På vilket sätt kan du synliggöra ekonomiskt våld med hjälp av din yrkesposition?
- Har ni några krav på den utsatta kvinnan i samband med sin ansökan om ekonomiskt bistånd? Vilka är kraven?
- -baserat på din erfarenhet, Vilka faktorer tycker du kan vara avgörande hos ekonomiskt våldsutsatta kvinnor att lämna sin våldsutövare och att inte återvända till relationen?

- Hur påverkar bristen på uppmärksamhet kring ekonomiskt våld, kvinnors levnadssituationer, och på vilka sätt kan detta bidra till att deras situation förvärras?

Kvinnornas behov och åtgärder

- Vilka insatser och stöd kan ni erbjuda?
- Känner du till andra insatser som kan erbjuda ett större stöd för våldsutsatta kvinnor (ekonomiskt våld)? Vilka då?
- Hur tror du att tillhandahållandet av ekonomiskt bistånd skulle kunna adressera och uppfylla behoven hos en person som är utsatt för ekonomiskt våld?
- Har ni erfarenhet av kvinnor som blivit beviljat ekonomiskt bistånd efter en ekonomisk utsatthet och att offret väljer att återvända till våldsutövaren? Om ja, vilka åtgärder åtar ni då?
- Hur kan ni förebygga ekonomiskt våld?

Avslutning

- Har du något att tillägga?
- Fler frågor eller funderingar kring undersökningen?
- Kan vi höra av oss vid fler frågor?
- Påminn att respondenten kan dra tillbaka sitt samtycke när som helst under studiens framställning
- Påminn att allt material som insamlats kommer endast användas för studiens syfte och kommer att kasseras efter avslutad studie.